

MUSIKPEDAGOGIK

Delaktighet och gemenskap genom det konstnärliga skapandet

Ett pedagogiskt utvecklingsarbete i ämnet musik i grundskolan

Modjtaba Dadgar

60-pöängsuppsats

ABSTRACT

Dadgar, Modjtaba. *Participation and comradeship through the artistic creation* [Delaktighet och gemenskap genom det konstnärliga skapandet] Candidate essay, Lund University, Malmö Academy of music, 2005.

This study is about a pedagogical development project carried out in sixth grade classes in order to get peace and order in the classroom and to improve the relationship between pupils. The research question is how the interaction in classroom can be described. The used research methods are observation, diary writing, photographing and questionnaires as well. From a hermeneutical inspired analysis interaction in classroom is in focus. The frame theory is Symbolic interactionism. From a pupil's perspective, the results show a better understanding of interaction in the classroom. According to the questionnaires, the pupils express that they have been given the possibility to practice participation, teamwork and comradeship.

Keyword: Symbolic Interactionism, Observation, Music education, Cooperation, Fantasy, Interpretation, Teamwork, Comradeship.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Abstract	2
Innehållsförteckning	3
Förord	4
1. Introduktion	4
2. Problemområde och syfte	5
3. Forskningsfrågor	6
4. Teoretiska utgångspunkter	6
5. Metod	8
5.1. Datainsamling	8
5.1.1. Min dagbok	8
5.1.2. Fotografier	9
5.1.3. Frågeformulär	9
6. Det pedagogiska utvecklingsarbetets upplägg	10
7. Resultat	10
7.1. Beskrivning och kommentarer av dagbok	10
7.2. Beskrivning och kommentarer av fotografier	28
7.3. Beskrivning och kommentarer av frågeformulär	35
8. Diskussion och slutsats	40
9. Referenslista	43
10. Bilagor	44
10.1. Frågeformulär	44
10.2. Föräldramedgivande	45

Förord

Ni elever som var villiga och hjälpsamma, till er vill jag rikta ett stort tack, det var många glädjerika timmar vi arbetade tillsammans. Ni elever som var ovilliga och omotiverade och stundvis skapade en känsla av misslyckande, ni har öppnat nya perspektiv för mina ögon, att varje misslyckande har ett budskap med sig.

Tack Cecilia för ditt stöd i samband med mitt arbete, tack Maggie för ditt förtroende; ditt stöd betydde mycket för mig och mitt fortsatta arbete.

Tack Stephan Bladh och Gunnar Heilling för många värdefulla stunder, både under lektionerna och under tider avsedda för handledning. Att arbeta och utvecklas under er ledning framkallar en känsla av lugn, trygghet och kunskapande. Ett speciellt tack vill jag rikta till Stephan Blath som varit min tålmodige handledare.

Malmö, sommaren 2005
Modjtaba Dadgar

1. Introduktion

När musiklektionen i klass 6B börjar rusar ett 25-tal elever in i klassrummet, många till synes glada och energiska, andra trötta och likgiltiga. Vissa är nyfikna och frågar vad som skall hända under lektionen, medan andra bara vill veta när den ska sluta. För mig som lärare har det omedelbara mötet med eleverna en positiv framsida likaväl som en mindre positiv baksida. Elevernas entré i klassrummet sker således med leenden, men också med suckar. Trots sina olika personligheter delar de en gemensam lekfullhet, ibland till den grad att den blir störande. De retas, knuffas och skrattar åt varandra. Vissa stödjer varandra, särskilt de som hör till samma grupp. Av den anledningen uppstår ibland gruppkonflikter.

De här känsliga ögonblicken då alla möts och samlas till musiklektionen har väckt min nyfikenhet, och många gånger har jag frågat mig vad det är som förstärker gemenskap i klassen. Kan man åstadkomma harmoni i klassen, och i så fall hur? Vilka faktorer påverkar negativt och vilka påverkar positivt? Hur väcker man elevernas nyfikenhet och hur kan man få dem att musicera bättre? Kan man påverka och bygga upp deras självförtroende och självbild och i så fall hur?

Det är tankar och frågor av det här slaget som skapat ett behov hos mig av att pröva något nytt, något som jag kan utvärdera och dra slutsatser ifrån. Efter många överväganden ledde detta fram till ett pedagogiskt utvecklingsarbete i musikämnet som jag startade i två klasser vårterminen 2004.

Då jag samtidigt läste C-kursen i musikpedagogik vid musikhögskolan i Malmö föll det sig naturligt att samordna dessa aktiviteter. Därför bestämde jag mig för att använda det pedagogiska utvecklingsarbete som forskningsprojekt för min C-uppsats. På så sätt kom jag att inta dubbla roller, nämligen rollen som lärare och ansvarig för det pedagogiska utvecklingsarbetet och rollen som forskare. Att detta skulle ställa vissa speciella krav på mig förstod jag efter hand och jag återkommer till den här problematiken i metodavsnittet. Jag har en traditionell akademisk musiklektörbakgrund, med klassisk gitarr som huvudinstrument. Jag har studerat vid den så kallade IE-utbildningen (instrumental/ensemblelärare). Trots min utbildningsin-

riktning mot den frivilliga musikundervisningen i t.ex. kommunal musikskola har jag kommit att tjänstgöra inom den obligatoriska musikundervisningen i grundskolan.

På min första arbetsplats, en grundskola i Gästrikland undervisade jag elever från årskurs 4 till 9. På min nuvarande arbetsplats, en grundskola i stadsdelen Rosengård i Malmö, undervisar jag på högstadiet, dvs. åk 6-9. Föregående läsår undervisade jag förutom på högstadiet även i särskola och i grupper sammansatta genom elevernas egna val.

Musikundervisningen i de två årskurserna 6 bedrivs i helklass med ett 25-tal elever. Dessa har etnisk bakgrund i arabländerna och forna Jugoslavien. Ett fåtal är nyanlända till Sverige medan andra är födda och uppväxta här. Det är också i dessa två klasser som det pedagogiska utvecklingsarbetet genomfördes.

Klasserna har följande utseende:

Klass

	Antal elever	Flickor	Pojkar
6B	28	12	16
6C	26	14	12

2. Problemområde och syfte

Som tidigare nämnts skedde musikundervisningen i årskurs sex i helklass, vilket innebar att en stor del av både tid och energi som fanns till förfogande för lektionerna måste ägnas åt saker som inte fanns på planeringen, men som var en del av verkligheten och nödvändiga. Eleverna insåg inte vikten av eget ansvarstagande, och att det var de själva som tillsammans och med hjälp av läraren skulle genomföra aktiviteten. Därför kunde undervisningen bli störd av faktorer som bristande respekt gentemot varandra och även gentemot läraren. Med andra ord upplevde jag att eleverna saknade uppfattning om vad begreppen samarbete och gemenskap innebär.

Vid ett tillfälle bad jag eleverna en i taget att med hjälp av en triangel markera ettan till den musik som spelades på stereoanläggningen. Sedan skulle eleven skicka triangeln till kamraten bredvid. Meningen med detta var att varje elev skulle få möjlighet att själv hitta rytmen och sedan markera ettan, men det var många som upplevde detta för krävande och blygsamt viskade: ”Jag kan inte” eller ”Dom kan, låt dom göra det”, och dessa uttalanden avbröts naturligtvis då och då av de ”duktiga/modiga” som sa: ”Dom kan inte, ge mig den!”.

Dessa faktorer hade enligt min uppfattning en tendens att förstöra känslan av relativ gemenskap. Detta i sin tur påverkade hela gruppens förmåga att aktivt musicera och delta i aktiviteterna i en trivsamt miljö negativt. Det väckte nya funderingar om hur eleverna fungerar i förhållande till varandra och även till läraren. Med utgångspunkt från dessa funderingar föddes idén om ett pedagogiskt utvecklingsarbete för att stärka sammanhållningen i grupperna. Det är detta arbete som ligger till grund för min undersökning och min uppsats. På så sätt blir elevernas upplevelse och beskrivning av det pedagogiska utvecklingsarbetet av intresse. Det var ju de som skulle lära sig att fungera bättre ihop.

Syftet med undersökningen blir därmed att beskriva ett pedagogiskt utvecklingsarbete i ämnet musik, vars mål är att genom delaktighet och gemenskap skapa arbetsro i klassen och förbättra elevernas relationer.

3. Forskningsfrågor

Som framgått är det interaktionen mellan aktörerna (individer/grupper) som undersökningen vill skaffa sig information om. Därför blir forskningsfrågorna följande:

1. Hur uttrycker sig eleverna om sina erfarenheter av ett pedagogiskt utvecklingsarbete?
2. Hur kan interaktionen mellan olika grupper av elever i ett pedagogiskt utvecklingsarbete beskrivas?
3. Hur kan interaktionen mellan läraren och eleverna i ett pedagogiskt utvecklingsarbete beskrivas?
4. Hur kan man beskriva interaktion med hjälp av fotografier?

4. Teoretiska utgångspunkter

Här kommer jag att presentera teorier och litteratur som har särskild betydelse för mig. Jag inleder med ett filosofiskt och ett pedagogiskt perspektiv. Därefter fortsätter jag med ett avsnitt om det interaktionistiska perspektivet och avslutar med teorier om bildförståelse.

Varköy (1996) menar att grekerna i viss mening ansåg att man genom musiken kunde närma sig hela verkligheten, d.v.s. skapelsen och dess mening. Den grekiske filosofen Anaximander ansåg att universum lyder under en inre ordning. Denna ordning kallade han för kosmos, ett begrepp som har sitt ursprung i kaos. Musiken var enligt detta synsätt av samma karaktär d.v.s. ett bringande av kosmos ur kaos.

Den mer kända Pythagoras, som Bennestad (1994) benämner musikvetenskapens fader (s. 20), hävdade att matematiska tal och talförhållanden var skapelsens sanna väsen. Då matematiska tal har moraliska kvaliteter knyts musiken samman med moralisk värdering.

Även om man försökte förklara skapelsen med hjälp av musiken som en spegelbild av tillvarons ordning och mening, var man också medveten om musikens betydelse i samband med fostran och undervisning. Platon betraktar också musiken i samband med uppfostran och undervisning. Enligt honom har musiken en mycket starkare påverkan på själslivet än andra konstnärliga discipliner, som bildkonst eller skulptur. Han uttalar sig bestämt om att musiken, likt andra konstarter, påverkar betraktaren antingen positivt eller negativt. Av den anledningen var det viktigt att konstnärer utövade det som ansågs vara rätt konst.

Hur långt tillbaka har människan historiskt sett visat intresse för frågor med pedagogiskt innehåll? De flesta läroböcker pekar på en samtidighet av uppkomsten av samhällen, kulturer och pedagogiska frågor. Det mest pålitliga material som vi kan använda oss av för att nå kunskap om vår historia är de mytologiska, teologiska och filosofiska skrifterna. I dessa har man berört begrepp som uppfostran och undervisning, och alla har ett gemensamt budskap, och det är att det finns något som är *bättre* och som bör eftersträvas. Samtliga har också erbjudit metoder som syftar till att uppnå dessa uppställda mål. Inom mytologin är det myternas uppgift att föra vidare kunskap från generation till generation. Inom religion är det de heliga skrifterna som bär på denna uppgift, och inom filosofin är det filosofens uppfattningar som formuleras som budskap och mening. Men varför har människan överhuvudtaget intresserat sig för sådana typer av frågor och funderingar kring något som är bättre? Svensson (1998)

menar att grunden för det pedagogiska perspektivet och de pedagogiska frågorna är variationen i mänskligt handlande (s. 99). Vid likartade situationer kan människor handla olika där handlingarna kan jämföras och värderas. Vissa handlingar anses vara bättre än andra. Pedagogiska frågor ställs då människan vill förstå hur man kan uppnå den handling som anses vara bättre. Enligt Svensson gäller frågorna å ena sidan vad det är som uppfattas vara bättre och andra sidan hur detta kan uppnås. Han menar att relationen mellan vad som är önskvärt och vad som är möjligt är central i pedagogiken (s. 100).

Varje pedagog kommer förr eller senare att ställa sig frågan om hur barn lär sig, där man brukar skilja mellan två inläringstraditioner eller inlärningsmodeller.

Imitationsmodellen utgår från en instrumentell inläring, (Becker, 1995) dvs. man betraktar eleven som en tom låda som ska fyllas med kunskap. Läraren ger instruktioner och eleven ska härma. Läraren ska också inspirera och motivera elevens engagemang. Eleven jämför sitt eget resultat med det mål som läraren har satt upp. Intellectuellt sett är elevens agerande passivt. Enligt detta synsätt är det läraren som är subjektet och besitter kunskap och har förmågan att förmedla den till eleven som därmed blir objektet (s. 15).

Insiktsmodellen eller dialogmodellen är ett helt annat sätt att tänka. Istället för att se barnen som objekt och läraren som subjekt utgår man från att båda är subjekt. Därmed ges elevens tidigare kunskaper och erfarenheter värde i lärandet (s. 16).

Utifrån dessa filosofiska och pedagogiska perspektiv har jag funnit det interaktionistiska perspektivet relevant för mitt syfte, varför jag nu övergår till att beskriva detta. Uttrycket symbolisk interaktion myntades av Herbert Blumer, men har sina rötter i framför allt Meads tänkande (Johansson, 2004). Ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv tar sin utgångspunkt i människans sociala förmåga att relatera till andra. Med andra avses en människa eller ett ting i den omedelbara omgivningen. Svensson (1992) menar att begreppet *symbolisk* visar oss att *inre* processer anses vara av stor betydelse i själva interaktionsprocessen, därmed avses att andra också kan vara utanför den omedelbara omgivningen. Till skillnad från andra sociologiska teorier, där sociologen utgår från en föreställning om människan respektive en föreställning om den sociala verkligheten, för att sedan kunna studera samspelet mellan dessa, fokuserar den symboliska interaktionismen på samspelet eller interaktionen mellan människan och den sociala verkligheten och studerar hur de båda föds ur det (s. 65). Man har definierat (Filosoflexikonet, 2003) interaktion som växelverkan mellan fysiska kroppar eller samverkan mellan människor (s. 266).

Blumer menar att människan handlar mot något, t ex ett objekt, detta därför att hon vill ge detta objekt en mening. Objektet kan vara av tre slag: fysiskt, socialt eller abstrakt. Med fysiskt menar Blumer rummet, stolar, med socialt objekt menar han olika kategorier som studenter, kollegor och med abstrakt menar han moral, principer, filosofier etc. (Stålhammar, 1995, s. 24). Vidare menar han att innebörden i den symboliska interaktionismen är att människan läser av och tolkar sin omgivning (a. a. s. 25). Om Blumer inriktar sig på att beskriva framträdandet av människans relation till sin omvärld i och med att hon vill hantera ett fenomen och ge det mening, så är (Moe, 1995) ”Meads tänkande i stor utsträckning inriktat på att ta reda på hur människan blir en social varelse” (s. 122).

När jag nu övergår till att beskriva bildförståelse så gör jag det mot bakgrund av det som ingår i min studie som en del av den symboliska interaktionismen.

Det finns både språkvetenskapliga och konsthistoriska bidrag till forskning om bildförståelse. Därför kommer jag att använda mig av det konsthistoriska synsättet, då detta diskuterar interaktionen i skapande processer, vilket är mitt huvudsakliga intresse.

Ivins särskiljer två sätt att skapa bilder, ett handlar om kopiering av tidigare framställda bilder, det andra handlar om avbildning av verkligheten (Sahlström, 1997). I mitt fall representerar verkligheten en del av mitt pedagogiska utvecklingsarbete. Vidare menar Ivins att en bild bättre visar *objektens personlighet* än ord.

Bilder får allt större betydelse i dagens samhälle, de används av individer, kollektiv och olika organisationer, framför allt massmedia. Den gemensamma utgångspunkten för alla är kommunikationen. Vi uppmärksammar bilden och genom att tolka dess innebörd kommunicerar vi med *den* eller *den* med oss. Sparmann, Torell och Åhrén Snickare (2003) menar att "en bild kan sägas vara ett föremål som kommunicerar visuellt" (s. 8). Men det finns en annan sorts kommunikation som jag också kommer att ägna uppmärksamhet åt och det är själva kommunikationsprocessen då bilderna skapades, dvs. interaktionen.

Kommunikation definieras som överföring av meddelande inom både den semiotiska skolan och processskolan, men de skiljer sig åt i uppfattningen om vad ett meddelande består av (Sahlström, 1997).

Processskolan ser meddelandet som det som överförs i kommunikationsprocessen. Här blir begreppet intention av betydelse när man ska bestämma vad meddelandet innehåller och består av. I processskolan blir sändarens avsikt av betydelse, ty den måste kunna identifieras och analyseras. "I den semiotiska skolan är meddelandet en teckenkonstruktion som skapar ett avläsbart budskap" (Sahlström, 1997). I den semiotiska skolan blir däremot sändarens betydelse mindre, då tyngdpunkten kommer att ligga på den som tar emot meddelandet. Här är det viktigt hur meddelandet uppfattas av mottagaren. Enligt Sahlström är interaktionen för processskolans företrädare "den process genom vilken en person relaterar sig själv till andra eller påverkar och påverkas av andra" (s. 54), men i den semiotiska skolan menar han att individen formas genom social interaktion, vilket i sin tur leder till kulturell tillhörighet .

En annan aspekt som förefaller varar av betydelse, när det gäller skaffandet av teorier i samband med bild och bildtolkning, har Sparmann, Torell och Åhrén Snickare (2003) förklarat i boken "*Visuella spår*". Enligt författarna inriktar sig ikonologi på att förstå bilders relationer till kulturella sammanhang, vilka kan användas för att förstå deras innehåll.

5. METOD

5.1. Datainsamling

Då jag kommer att använda såväl kvalitativa som kvantitativa data i min undersökning skall jag i det här avsnittet presentera de metoder jag valt för att samla in dessa. Jag kommer att föra *dagbok* över den del av mitt musiklektörarbete som är avgränsat till det pedagogiska utvecklingsarbetet. Jag kommer också att använda *fotografier*, vilka jag själv kommer att ta under lektionerna. Slutligen kommer jag att använda ett *frågeformulär*. Frågorna skall handla om hur eleverna uppfattat det pedagogiska utvecklingsarbetet.

5.1.1. Min dagbok

Jag kommer att följa det pedagogiska utvecklingsarbetet i form av korta snabba minnesnoteringar om vad som händer i arbetet. Dessa noteringar skall fokusera på interaktionen i klassen,

med särskilt avseende på reaktioner från elever och mig själv som lärare. Vid första bästa tillfälle, dock senast efter ett lektionspass, kommer jag att göra en första sammanställning av noteringarna. Detta för att glömskan inte skall hinna suddas ut minnesbilden, liksom den känsla jag haft. Då jag förutser särskilda svårigheter i att fånga upp mina egna reaktioner, notera dessa och sedan sammanställa dem till en så noggrann beskrivning som möjligt, kommer jag att särskilt fokusera på detta. Efter någon dag redigerar jag materialet för att det senare ska kunna sammanföras med nästkommande sammanställning av noteringar. Det är på detta sätt jag avser att bygga upp en slutprodukt som jag kallar dagbok. Syftet med dagboken är att ha den som huvudkälla i analysarbetet.

Att samla in data från ett område inom vilket man själv är en viktig del är komplicerat. Problemet ligger i den företeelse som uppstår då jag skall försöka förstå min egen roll och betydelse både som aktiv part och forskare. Detta kräver ju att jag både fullgör min roll som lärare under lektionspassen, men mer eller mindre samtidigt som forskare gör dessa noteringar. Den förförståelse jag har om både mina elever och den aktuella skolkontexten är både en fördel och en nackdel. Fördelen är att vi tillsammans kan starta utvecklingsarbetet omgående och att vi känner varandra väl. Nackdelen är att förförståelsen lätt kan komma att bli förutfattade meningar om såväl eleverna som mig själv. I analysen kommer jag därför att särskilt reflektera över detta förhållande. Under påverkan av en hermeneutisk forskartradition är avsikten att pendla mellan ett nära- och ett distans-perspektiv. Det förre kan sägas spegla min roll som lärare och ledare av utvecklingsarbetet medan det senare är forskarens.

5.1.2. Fotografier

En viktig del av det pedagogiska utvecklingsarbetet är dokumentationen av elevernas arbete. Förutom den dokumentation som min dagbok utgör skall kompletterande fotografering göras. Dessa stillbilder kommer att bestå av olika figurationer (kompositioner) med elevernas kroppar som material. Min mening är att eleverna själva skall fundera ut sina kompositioner och visa upp detta först och främst genom utbyte av idéer och tankar i gruppen. På så sätt blir bilden ett resultat av en interaktion mellan eleverna, där deras relationer symboliskt avspeglas i bilden.

5.1.3. Frågeformulär

Den andra, kompletterande metoden för datainhämtning blir ett frågeformulär som eleverna skall fylla i. Formuläret kommer inte att ha några färdiga svarsalternativ, utan eleverna kommer att uppmanas att svara med egna ord. Jag ser det som en fördel att de själva fritt får välja de ord de önskar. En möjlig risk är att de kommer att få svårigheter att erinra sig de känslor de haft och fånga dem i ord vid ett senare tillfälle (vid ifyllandet av formuläret). Jag avser inte att göra någon annan statistisk bearbetning av materialet än vad som krävs för en frekvensbeskrivning, alltså en deskriptiv bearbetning.

6. Det pedagogiska utvecklingsarbetets uppläggning

Här kommer jag att kort beskriva de olika moment som det pedagogiska utvecklingsarbetet består av. Presentationen sker kronologiskt dvs. i den tur och ordning som det är tänkt att genomföras i klasserna.

Steg 1: Eleverna ska här lära sig att känna pulsen och röra sig till den musik som spelas.

Steg 2: Under den här aktiviteten kommer eleverna att delas i två grupper. Grupperna ska ställa sig i varsitt hörn i klassrummet. Eleverna ska gå mot varandra (byta sida). Medan de går förbi varandra ska de säga hej och slå varandra i handen. Eleverna bestämmer själva vilka personer de vill jobba med.

Steg 3: Den välkända stoppdans aktiviteten. Eleverna känner igen denna aktivitet från sina erfarenheter från ”steg 1”. Jag ber dem att gå runt i klassrummet medan musiken är på, som i steg 1, men sedan ska de stå stilla när jag utan varning stoppar musiken.

Steg 4: Jag förklarar för eleverna att de ska jobba i grupper och att de själva ska fundera ut en bildkomposition som alla medlemmar i gruppen kan vara med och bidra till. De får själva välja vilka klasskamrater de vill samarbeta med. Sedan ska resultatet av det som eleverna åstadkommit visas upp på scenen. I bakgrunden spelar jag deras musik (den musik de brukar ha med sig) på stereoanläggningen. Jag kommer att förklara för eleverna att man kan se musiken som en inspirationskälla när det gäller att tänka på en figur eller ett minne.

Steg 5

Jag informerar eleverna om att de kommer att få möjlighet att diskutera sina idéer inom gruppen innan de ska kliva upp på scen (cirka tre minuter), sedan kommer de att ha tre sekunder på sig att gestalta sin bild och visa upp den. Jag informerar eleverna att jag även kommer att fotografera dem under uppvisningen.

7. Resultat

De resultat som jag skall presentera här består dels av data från mina egna anteckningar – det jag kallat dagbok – fotografier och enkätsvar. Dessa tre avsnitt följs upp med ett reflekterande avsnitt.

7. 1. Beskrivning och kommentar av min dagbok

Inledning

I beskrivningen av min dagbok kommer jag bl.a. att använda mig av något jag kallar för *partitur*. Uttrycket anspelar på det not- och teckensystem som komponister använder sig av då de tecknar ner musik, vanligen för större ensembler. Partituret är på så sätt ett manuskript eller en karta över det musikaliska händelseförloppet. I mitt fall är partituret en visuell beskrivning av skeendet i mitt klassrum. Jag vill med partiturets hjälp kategorisera data, hämtade ur min dagbok. Det är alltså mina egna anteckningar som partituret speglar. I presentationen kommer varje partituravsnitt att följas av en reflektion.

Sammantaget kommer jag att presentera fyra partiturer där vardera speglar ett lektionstillfälle. Varje lektionstillfälle kan ha olika antal undervisningsmoment. Detta kommer jag att ange före presentationen av partituren.

Som framgått tidigare har jag data från två olika klasser, klass 6 B och 6 C. Dock saknar jag dessvärre dagboksanteckningar från klass 6 B, vilket innebär att jag inte kan redovisa något partitur från denna klass. Orsaken till avsaknaden av dagboksanteckningar är en alltför stressig skoltillvaro den dag klass 6B har sin musiklektion. Som lärare måste jag också fullgöra andra skyldigheter, såsom rastvakt, matvakt och andra åligganden. Detta har omöjliggjort för mig att notera vad som hänt under lektionen. Jag kommer däremot att redovisa de data jag har från denna klass i form av fotografier och enkäter. Med detta övergår jag till att redovisa lektionstillfälle 1.

Lektionstillfälle 1

Den här lektionen består av två undervisningsmoment, där båda handlar om att eleverna skall tränas i att gå till musik. I det första momentet lämnas eleverna fria att individuellt gå till musiken. Alla rör sig således fritt i rummet, utan annan instruktion från mig som lärare än att de skall slappna av, känna pulsen och röra sig på det sätt som musiken inbjuder dem att göra. I det andra momentet skall eleverna fortsätta att gå till musiken, men nu med instruktionen att gruppera sig, dvs. att välja ut partners som de önskar samarbeta med. Instruktionen nu är att vardera halvan av klassen ställer sig på motsatta sidor av salen. Här grupperar sig vardera halva av klassen i smågrupper om fyra. Därefter går grupperna mot varandra och möts någonstans i mitten av salen. Vid mötet mellan grupperna klappar varje elev hand med en från motsatta sidan och bekräftar mötet genom att säga ett "Hej". I partituret nedan återspeglas undervisningsmoment 1 och det följer jag upp med en kommentar.

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleverna	Läraren	Eleverna
	Alla är här utom a. b och ...	Kollar klasslistan.	
Tack, men jag gör detta för att kunna lära mig era namn.		Uppliver att eleverna är otåliga. Läser upp elevernas namn.	Några låtsas att de inte hör läraren, andra svarar likgiltigt.
		Uppliver att få elever delar med sig glädje och energi, de som gör det är två elever som också är kamratstödjare i klassen.	
		Uppmärksammar igen att eleverna är otåliga.	Reser på sig
	Vad ska vi göra idag?		
	Kan vi inte lyssna på musik?		
	Jag vill spela trummor.		
Vi ska lyssna på musik men också göra en annan sak samtidigt, är det någon som kan gissa vad?			
	Sjunga.	Tittar och lyssnar	
	Dansa.		
	Jag vill inte vara med.		
	Jag har en skiva i mitt skåp, ska jag gå och hämta den?		
	Den är skitbra.		Några fnittrar.
Vad var det vi hade sagt om sådana ord?	Förlåt, men den är mycket bra.		
Okey, du kan gå och hämta den, men kom snabbt tillbaka.	Kan jag följa med honom?	Är rädd att de ska dröja och att klassen ska bli orolig.	Höjer rösten.
Nej.			Kommer snabbt tillbaka lite tyst och försiktigt:
	Spela åttan!		Andra blir nyfikna:
	vilket nummer sa du?		
	Åttan.		Nöjda säger alla (några killar):
	Ja!	Markerar de elever som pratar oavbrutet genom att titta på dem och visa att han vill säga någonting.	
			Några elever märker detta.
	Håll käften ni!		
	Håll käften själv.		
Tack för hjälpen, men vi sa att vi inte använder sådana ord här.		Samtidigt som han klappar i händerna säger han mycket högt:	
Hallå, vi har inte mycket tid kvar.			Klassen skärper till sig.
		Tar ett steg mot eleverna och säger:	
Okey! stå upp och ställ stolarna längst bak i klassen så vi får lite utrymme här i mitten.			En elev säger med bestämd röst:
	Det här är tråkigt, jag vill inte vara med.		
Men du vet inte vad det vi ska göra handlar om.	Vad är det? Är det här musik? Jag vill inte vara med.		

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleverna	Läraren	Eleverna
Det är okey om du inte vill vara med, men du ska bara sitta där borta och inte störa.	Okey.		Gnäller och går mot hörnet.
Vi ska faktiskt lära oss att gå.		Upplever att eleverna uppfattar det som att han skojar.	Några skrattar.
Ja, det är faktiskt så vi ska lära oss att gå, fastän till musik, ni ska se att det inte är så lätt som ni tror.			Eleverna blir både allvarliga och nyfikna.
		Går tillbaka till stereoanläggningen, sätter in CD:n, letar fram spår åtta och trycker på play.	
Okey, varsågod och gå!			En majoritet av klassen står där och ler, de tittar nästan inte på läraren
			Några få (motorn i klassen) sätter igång.
		Iakttar att även dessa inte går tillfredsställande.	Nu börjar andra elever också att gå.
		Iakttar att några elever har ett tveksamt leende, och fortfarande inte kan anpassa sitt sätt att gå till musiken.	
		Pausar musiken:	
Jag sade att vi skulle gå till musiken. Jag menar att vi först måste hitta pulsen i musiken och sedan anpassa våra steg efter den och gå. Kom igen!		Trycker på play igen	
Försök nu!			Markerar rytmen genom att trampa.
		Tolkar att eleverna känner sig besvärade av någonting.	Några elever börjar gå någorlunda bra.
		Upplever att eleverna skäms och att de är lite blyga.	
		Upplever att de försöker gå som fotomodeller och att det är någonting i deras blickar. Iakttar någon form av balans i deras rörelse och deras sätt att gå till musiken	Rör sig med mycket mer sväng och tittar långt fram.
			Några går lite stelt, med stora steg sidledes.
		Tolkar det som att några vill härma ankor.	Fortsätter att gå, får ögonkontakt med varandra, utbyter ett leende när de går förbi varandra, några håller sig för nära varandra.
		Upplever två killar som mer energiska.	Ett par killar låtsas att de kör någonting och går i lite snabbare takt.
		Går fram till dem och påminner dem:	
Försök att gå till musikens tempo!			De slutar med körningen.
		Upplever deras sätt att gå fortfarande otillfredsställande.	

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleverna	Läraren	Eleverna
		Iakttar att samma låt spelas flera gånger. Är ansvarig för stereoanläggningen.	
		Går bland eleverna, rör på armarna med stora rörelser, riktar sig till några:	
Försök känna dig avslappnad!		Iakttar att andra elever uppmärksammar honom när han pratar med en elev och ibland händer det att några följer den nya instruktionen i alla fall, detta genom att de tittar på andra som har fått instruktion. Det verkar som att vissa instruktioner kan meddelas på detta sätt.	

Kommentar:

Den första dialogen visar att läraren lägger stort värde vid den organisatoriska delen av undervisningen, dvs. klasslistan. Eleverna inleder däremot en dialog där avsikten verkar vara att påskynda denna organisatoriska del. Förmodligen upplevs den som icke-väsentlig. Det kan också tyda på att eleverna har höga förväntningar och höga ambitioner för sin musiklektion. Nästa dialog inleds av läraren. Eleverna visar sitt intresse genom att delta i dialogen och komma med gissningar och förslag. Det eleverna säger kan vara ett sätt för dem att uttrycka sina önskningar och förväntningar. En elev erbjuder sig att hämta sin CD, han lurar inte läraren och kommer tillbaka så snabbt han kan. Några elever känner till hans CD, de har en gemensam låt, vilket kan betyda att låten är gruppens favorit.

I övrigt påminner de flesta dialogerna om den så kallade imitationsmodellen, där läraren ger en instruktion och eleverna förväntas härma den. Läraren pratar även om moraliska aspekter i ett socialt sammanhang, vad som bör och inte bör sägas. Hans ordval är mer abstrakta: ”puls, tempo, avslappnad”, jämfört med elevernas korta och enkla frågor och vissa svordomar.

Lärarens handling styrs återigen av det som han har för avsikt att genomföra. Han vill ha kontroll över klassen, markerar varje liten detalj genom att gå mot eleverna, titta på dem eller klappa i händerna för att fånga deras uppmärksamhet. Läraren tar själv ansvar för det mesta av det praktiska, t ex att sköta stereon. Ibland går han bland eleverna och kommunicerar med vissa av dem. Andra elever iakttar hans kommunikation och följer hans instruktion.

Elevernas handling varierar däremot mer till sin karaktär, de visar att de är otåliga, de vill påskynda processen. Några busar, andra fnittrar. Eleverna visar med sitt kroppsspråk, t ex genom att tittar ner i golvet, att de är generade. När läraren ber eleverna att gå till musiken blir de till en början tveksamma. Men efter ett tag klarar eleverna detta moment. De verkar anta olika roller. De får ögonkontakt och utbyter leenden med varandra. För mig som forskare betyder detta att eleverna agerar utifrån en mer avslappnad inställning. De kommunicerar med sin omgivning bl.a. genom att iaktta och imitera.

Nu vill jag utifrån en noggrannare analys av mina data beskriva interaktionen mellan aktörerna. Innan dess vill jag påpeka att när jag använder mig av begreppen aktör så menar jag den/de som handlar, dvs. en aktör kan bestå av en individ eller flera. Interaktionen kan beskrivas som växelverkan mellan aktörer men det sker på olika sätt och utifrån olika ståndpunkter. Varje handling som en aktör utför är riktad mot någon eller något. Handlingarna kan vara enkla eller komplicerade att utföra. Den elev som upplever genomgången av klasslistan som tidskrävande hjälper läraren genom att snabbt rapportera de frånvarande, men läraren tar inte emot elevens hjälp. Andra elever däremot handlar mot situationen genom att låtsas att de inte hör när läraren läser upp deras namn.

Partituret nedan återspeglar undervisningsmoment 2. I detta moment skall eleverna fortsätta att gå till musiken, men nu med instruktionen att gruppera sig.

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleverna	Läraren	Eleverna
		Stoppar musiken.	Några elever springer till stolarna och sätter sig.
			Några andra är på väg att hämta tillbaka sina stolar. De har uppfattat att det var slut.
Låt stolarna stå kvar, vi är inte klara än			Några elever protesterar.
Nu ska vi göra det både svårare och roligare!			
Dela er i två grupper! En grupp kan stanna här...		Pekar åt ena långsidan av musiksalen.	
... den andra gruppen kan ställa sig där.		Pekar åt motsatta hållet.	
			De flesta elever sätter igång direkt, de byter sida när de t. ex ser att några kompisar står på andra sidan
			Ropar till varandra och uppmanar varandra att byta sida
		Iakttar att det är kompisar som vill vara i samma lag.	Ett fåtal står stilla, de vet inte vilken sida de ska stå på.
Nu ska ni göra så här: Fyra från den här sidan och fyra från andra sidan går mot varandra och tittar varandra i ögonen, och när ni passerar förbi varandra slår ni personen ni möter på handflatan och säger hej.			Några killar som hör till samma "gäng" och står på samma sida börjar prata med varandra om någonting, sedan går några över till andra sidan.
			Några tjejer gör på samma sätt, de delar sig och byter sida.
			Det finns fortfarande några enstaka som inte byter sida.
		Tittar på killen som inte ville vara med och som fortfarande sitter ensam och ser sur ut.	
Vill du sköta bandspelaren?	Nej!		
	Några killar: Jag! Jag!		
Nej, det blir fel i grupperingen, jag sköter det här själv.			
Nu måste vi komma igång.		Går mot stereon.	

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleven	Läraren	Eleven
Kom ihåg att ni ska gå i grupper bestående av fyra personer. Ni måste vänta tills alla grupper har gjort detta, sedan kan ni göra om det.		Letar fram en låt och trycker på play.	Kommenterar:
	Byt! Byt! Nästa! osv.		
	Låt den vara!		Några tjejer skriker:
	Den är torr, byt låt!	Sänker volymen.	Några killar:
Vi måste komma igång, vi hinner säkert med flera låtar, vi kör med den här låten.		Höjer volymen.	
Sätt igång!			Några killar ändrar sina positioner.
			Med hjälp av kroppsspråk kommunicerar de med den person som står på andra sidan om vilka rörelser de ska göra.
			Några springer snabbt och viskar någonting i sin partners öra (Killar).
		Läraren observerar att eleverna som sprang förväntar sig en eventuell protest från läraren.	
			En elev går långsamt till andra sidan, viskar någonting till sin partner och kommer tillbaka glad (Tjejer).
		Läraren kallar dem klassens änglar.	Hon tittar också på läraren för att få bekräftat att hon inte har gjort något fel.
Fort! Fort!			Pekar åt det håll som hon skulle.
		Upplever att allt detta tar sin lilla tid.	
			En grupp killar verkar vara klara.
			En av dem vänder sig till läraren.
	Kör om! Kör om!	Uppfattar att han ser allvarlig ut.	Andra elever tittar på honom
		trycker på play	Alla tittar nyfikna på dem.
			Går förbi varandra utan att säga hej.
		Tolkar att både tjejer och killar uppskattade dem.	Tjejerna skriker, killar från andra grupper stressar till och säger till varandra :
	Kom, det är vi!	Iakttar att killgruppen gungade med hela överkroppen och såg allvarlig ut.	
		Sänker volymen.	Under tiden förbereder sig två andra grupper.
Det var stiltigt, men ni varken sa hej eller gjorde det som jag hade sagt.			
Tyckte ni inte om det eller bestämde ni bara att göra så här?	Vi bestämde att göra så.		Svarar samtidigt.
Okej, men kan ni visa att ni även klarar det som jag sa?			Uppfattar att de ska göra om det på en gång.

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleven	Läraren	Eleven
Inte nu, nästa gång om vi hinner		Iakttar att nästa grupp består av två tjejer och två killar och samma kombination på andra sidan.	Gruppen väntar på att andra ska ägna dem uppmärksamhet. En av tjejerna ropar med ett litet leende till läraren:
	Samma låt!	Uppfattar att det är den här tjejen som bestämmer	
			Andra killar från första gruppen låtsas att de inte tittar (Ignorerar dem)
		trycker på play	Tjejerna har hela tiden ett leende på läpparna.
			Killarna ser lite oroliga ut.
			De går mot varandra.
			Tjejerna säger hej, kysser varandra på ena kinden
	Killen från annan grupp: Den var torr		slår på sin partners handflata
			Killarna bara tittar på varandra, lite feigt säger de hej och lite spånt går de förbi varandra.
Det var bra!		Iakttagar att två tjejer och en kille står för sig själva.	
Jag behöver två frivilliga			Två av klassens trevliga tjejer räcker upp handen.
	En kille undrar: Varför två?	Uppfattar att han tror att läraren inte har sett den tredje personen.	
Vill du själv vara med och hjälpa till?	Nej.		
Okej, jag hade själv tänkt vara med.		Tittar på killen mitt emot och pekar på sig själv:	De två frivilliga tjejer står bredvid mig och ler vänligt mot sina partners
Vi två!			
		Tolkar att gruppen mitt emot upplever situationen som taskig. De är mycket spända.	En av tjejerna går till stereon:
	Ska jag spela?		En kille protesterar:
	Varför lägger hon sig i hela tiden!		Ropar lärarens namn.
Det var snällt av henne som ville hjälpa till.	Vi får aldrig göra det.		
Om ni frågar snällt så ska ni också få göra det,	En annan kille: Vi har slutat.		
Den här gruppen måste också göra detta, sedan får ni gå, det tar bara en minut om ni kan hålla er lugna.		Tittar på tjejen som står vid stereon, läraren menar att hon ska trycka på play.	Hon trycker på play.
		Uppfattar att deras grupp var lite mer energiska än den mötande gruppen	
		De hinner slå på sina partners handflata och går till andra sidan.	
Det var bra, var snälla och ställ tillbaka stolarna!			Några killar låtsas att de inte hör, de lämnar klassen. Andra stannar och hjälper.
		Iakttar att det låter väldigt otrevligt när eleverna släpar stolarna över golvet.	

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleven	Läraren	Eleven
	Några: tack och hej!		
Vi ses nästa vecka!			

Kommentar:

I likhet med förra undervisningsmomentet kan man iaktta att det råder kommunikation mellan läraren och eleverna utan att språket nödvändigtvis är inblandat. Eleverna iakttar lärarens handlingar, tolkar dem som meddelanden och reagerar utifrån dem. När läraren stänger av musiken tolkar eleverna detta som att nu är det slut och att de kan sitta ner. Några går ännu längre i sitt tolkningsskede. De vill hämta tillbaka sina stolar, dvs. de tar sig friheten att möblera om den ordning som läraren har skapat i klassrummet för att genomföra ett tänkt undervisningsmoment. När läraren säger åt eleverna att de ska låta stolarna stå kvar protesterar de. Elevernas agerande i interaktion med läraren kan förklaras på olika sätt: De kanske är trötta eller inte tycker om den aktiviteten. Det var kanske deras sätt att växelverka med läraren. En annan sak som kan uppmärksammas är att eleverna i allmänhet tycks godta lärarens instruktioner och agera aktivt. Det som framträder i samband med detta är att eleverna i första hand relaterar sig till sin grupp. När de får instruktioner vill de i första hand tillhöra samma grupp, dvs. de vill utföra aktiviteten tillsammans med sina bästisar i första hand. Man kan uppmärksamma att det är några få personer i klassen som talar för sin grupp. Även när det gäller kommunikationen med läraren är det återigen några som uppfattas som mer aktiva.

Läraren använder sig av vissa fysiska objekt för att kunna kommunicera med eleverna. Hans sätt att hantera stereoanläggningen verkar ha fått en gemensam innebörd både för honom själv och eleverna. När han sänker volymen på musiken tolkar eleverna det som att han vill säga något. Om läraren inte får någon respons från dem använder han sig av handklappning för att få deras uppmärksamhet. Eleverna använder sig också av gester för att kommunicera både med läraren och med andra elever, t.ex. när de mest framträdande personerna i grupperna tittar på läraren och menar (vill säga) att de är klara för en uppvisning.

Utifrån elevernas kommentarer till olika musikstycken som spelas kan någon sorts spänning mellan de olika könen iakttas. När tjejerna kommer med en bra kommentar angående en låt, nedvärderar killarna dem genom att säga: Den är torr! (Ett slangord från Rosengård som betyder ungefär dålig eller tråkig). Tjejerna däremot kommenterar inte killarnas smak utan väntar tills de får höra sin favoritlåt och då säger de: Låt den [vara på]! dvs. vi vill lyssna på den (spela den!).

Spänningen mellan eleverna tycks påverkas mer när läraren ber dem att framträda i små grupper, i detta fall bestående av fyra personer. Eleverna verkar då bli mer engagerade i sina klasskamraters framträdanden. Många av dem ser detta tillfälle som meningsfullt. Jag menar inte att eleverna har räknat ut idén bakom det de gjorde men de gav ändå detta moment en mening, fastän var och en på sitt sätt. Några gungar, några ändrar sitt ansiktsuttryck till allvarigare, några bekräftar öppet sin vänskap med andra kamrater genom att t ex välja att pussa varandra på kinden. Några ser detta moment som ett tillfälle att visa upp sig, de stressar till och betonar att det är deras tur.

Trots allt framträder kommunikationen mellan läraren och eleverna i klassen på olika nivå. Enstaka elever verkar ha förstått när de kan utföra en handling av eget initiativ, t ex när en

tjej går till stereoanläggningen och undrar om hon kan sköta jobbet (trycka på play), vilket hon får. Men andra som inte förstår sig på det osagda i denna interaktion mellan läraren och den eleven relaterar sig till händelsen genom att ifrågasätta den.

Till slut återstår tre elever, kanske lite generade för att de är sist och att det inte finns någon grupp som ska möta dem. Det förefaller mig att interaktionen mellan individer och grupper i klassen verkar vara mångriktad och komplicerad. Läraren uppmärksammar en sista grupp som inte har gjort sitt framträdande. När han frågar efter två frivilliga reagerar en elev på antalet personer som läraren har frågat efter. Detta säger mig att även eleven har koll på att det finns tre som inte har gjort detta moment. Han kunde istället ha sagt att det behövdes tre personer och att han ville vara med, men han tackar nej när läraren undrar om han själv vill vara med. En annan elev säger att de har slutat, trots att den sista gruppen precis håller på att göra sitt framträdande. Två andra elever ser det däremot som en självklarhet att ställa upp och hjälpa till. Den sista gruppen upplever situationen som jobbig. De upplever kanske att de presenteras som utsatta eller odugliga. Detta lektionstillfälle har kanske avslöjat deras utanförskap i klassen inför andra elever. Det är också möjligt att de helt enkelt känner sig stressade på grund av att de hamnade sist i klassen. Andra elever kan uppfatta att det var på grund av de här tre som de fick stanna en stund till.

Lektionstillfälle 2

Liksom vid det förra lektionstillfället består den här lektionen av två undervisningsmoment. Det första är i princip en uppföljning av föregående lektion, då eleverna fick gå till musiken och röra sig fritt. Det enda som läggs vid detta tillfälle är att eleverna ska vara uppmärksamma på att stå stilla när läraren stoppar musiken. Eleverna får dessutom instruktionen att iaktta varandra när de står stilla. Man kan säga att detta undervisningsmoment spelar en dubbel roll. Å ena sidan är det en uppföljning av förra lektionen, å andra sidan är det ett förberedande steg både för nästa undervisningsmoment, som handlar om att eleverna ska visa upp sina stillbilder och för nästa lektionstillfälle, då elevernas stillbilder ska fotograferas. Eleverna kommer att jobba i grupper, som de själva väljer. De ska i samarbete med varandra hitta på en egen figur eller bild som de vill visa upp för sina klasskamrater. I partituret nedan återspeglas först undervisningsmoment 1, följt av en kommentar. Därefter kommer nästa partitur som berör undervisningsmoment 2, vilket också följs av en kommentar.

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleverna	Läraren	Eleverna
			Kommer in. Några säger:
	Hej!		Några är fortfarande upptagna av rastpratet. En del bara sätter sig och tittar på läraren. Några (killar) tittar noga på stolarna, det verkar som om de undersöker någonting, sedan byter de stolar.
		Upplever extra ljud och buller	Till slut sitter alla på plats.
Hej! Kul att se er.	Hej! Med ett leende (de flesta tjejer).		
Har ni haft det bra?	Några: Ja.	Som förväntat.	
	Vad ska vi göra idag?		
Vi fortsätter med det som vi gjorde sist.	Kan vi inte spela trummor idag?		

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleverna	Läraren	Eleverna
Trummor har vi spelat i några veckor, nu ska vi köra detta kanske två veckor till, Sedan kan vi börja med instrument igen.	Kan vi spela gitarr också?		
Ja, gitarr, piano och trummor, vi får prata om det sedan, nu ska vi kolla vilka som är här idag.	Det här är ingen musik, vad är detta?	Tittar på honom, uppfattar honom som trevlig och snäll och ser att han verkligen menar det han säger. Läraren känner sig skyldig honom en förklaring.	
Är det någon som vet vad man brukade göra på musik- lektionerna i Sverige för trettio år sedan?		Läraren tittar på alla.	
	Vad menar du?		
Jag menar, tänk att du hade suttit i den här klassen, fastän för trettio år sedan. Då skulle du ha varit fyrtiotvå år gam- mal nu och var säkert gift och hade barn.			Många elever skrattar
Okej, på den tiden brukade musikläraren komma in i klassen med en sångbok i handen. Det fanns ett piano som bara hon kunde spela på. Eleverna skulle bara sjunga olika sånger och det fanns massor med sånger. Vi har fortfarande många sådana böcker kvar som jag ska visa er.			
Lite senare kom man på att eleverna kanske kunde lära sig att spela lite gitarr och kompa sig själva när de sjunger.		Visar med sin kropp och spelar på luftgitarr.	
Då började man med lite gitarr också, det var väldigt populärt att spela gitarr och sjunga till den t ex som Be- atles. Sedan kom man på att eleverna kanske kunde lära sig något annat instrument, t ex trummor, piano eller helt enkelt dansa och sjunga sam- tidigt, som Michel Jackson.	Vi bara pratar hela tiden.		
Ja, vi pratar för att det är viktigt att ni får reda på var- för vi gör detta.			
Jag måste bara säga en sak till, och det är att allt detta som vi gör är musik. Ni ser att allt som vi gör inte är så lätt alla gånger, vi behöver göra detta för att kunna bli bra på många sätt.			
Har ni förstått nu?	Några: Ja!		
	Kan vi inte börja nu?	Går igenom klasslistan, upp- lever att det är lugnt i klas- sen.	Många av eleverna är väldigt tysta, några av eleverna ver- kar ligkiltiga.

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleverna	Läraren	Eleverna
		Reser på sig.	
Vi börjar med att göra som förra gången, vi ställer stolarna längs väggarna och ställer oss i en ring här.		Pekar på mitten av klassrummet.	
		Går till valvet.	
	Ska jag hämta min cd?		
Har du den inte med dig?	Jag har den i skåpet		
Lyssna nu allihopa! Ta med de cd-skivor som ni tror att vi kanske kommer att lyssna på, så slipper ni gå och hämta dem mitt under lektionerna.			Ett par tjejer och fem-sex killar går tillbaka till stolarna för att sätta sig.
Ni behöver inte gå och sätta er, för jag har en cd med mig som jag tror ni kommer att tycka om.	Ska jag inte gå och hämta min CD?		
Vänta, ni kanske tycker om den här skivan som jag har med mig.	Dina låtar är torra!		
Tack så mycket, men den här skivan är inte min, den har jag lånat från en elev i skolan.		Upplever att detta väcker både intresse och nyfikenhet i klassen.	Alla blir nyfikna på att veta vem eleven är som lånat ut sin skiva.
		Upplever att eleverna inte diskuterar själva musiken, utan personen bakom den.	
		Tar ut skivan från sin väska.	Många elever sträcker sig fram för att eventuellt kunna få information om CD:n.
		Går mot stereon, stoppar i skivan och vänder sig mot eleverna.	
Då ska jag berätta för er vad det är vi ska göra idag.	Kan vi inte lyssna på skivan först?		I små grupper diskuteras vem den här eleven kan vara.
	Är det från nian? Några frågor samtidigt: Är det A, är det B osv.		En eller flera viftar med stora rörelser, ett sätt att komma in i diskussionen och få uttala sig.
			Använder sin hand får att få tillstånd att säga något t ex:
	Jag svär, nu vet jag, nu vet jag, det är A: s skiva eller B: s skiva osv.	Väntar ett tag.	
Det är H: s skiva från 8 b.	Jag sa det		
	Jag visste det.		Några säger högt:
	Låt den! Låt den!	Vrider ner volymen, trycker på play.	
Sätt igång och gå omkring och försök att gå till musiken. Tänk på att när jag stoppar musiken så ska ni stanna på en gång.			
		Vrider upp volymen.	Alla sätter igång och går. De har olika tempo. Utan att titta på mig eller vrida huvudet:
	Höj!		
		Går bland eleverna, som han tycker passar till musiken	Några imiterar läraren, andra fortsätter som vanligt.
			Ett par killar sparkar andra elever (för det mesta sparkar de på tjejer).
			En tjej ropar till läraren och skriker:

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleverna	Läraren	Eleverna
	Säg något!	Uppmärksammar tjejen genom att titta på henne och samtidigt nicka med huvudet och med det vill läraren säga till eleven att han har sett de besvärliga killarna.	
		Trycker på paus.	Tre killar fortsätter att gå.
			De andra elever protesterar.
	Säg något!		
	Släng ut dem!		
	Håll käften, du.	Går fram till en av dem som står närmast:	
Tycker du inte att det här är roligt?		Och utan att vänta på svar:	
Ni förstör för de andra, det här blir mycket roligare om alla är med, kom igen nu.		Går tillbaka och trycker på play.	Killarna fortsätter diskret att sparka och boxa på varann.
		Trycker på paus, och går snabbt mot dem:	
Nu ska ni inte röra er, jag vill fånga det här.			De förstår sig inte på läraren och blir oroliga.
Nu kan man verkligen se vem det är som retas först.			En kille håller med ena handen i främre killens t-shirt, formar samtidigt andra handen (knytnäven) så att man uppfattar att den är riktad mot den andra killens kropp.
Försök nu att komma på lite sådana händelser och figurer.		Upplever att de här två eleverna blev mycket överraskade.	De ler belåtet.
		Upplever att andra också ser ut att vara överraskade, får man beröm för att vara störig undrar de säkert.	
Ni behöver inte slå varandra, i alla fall inte hårt.			Några skrattar
		Går bakåt och trycker på play igen.	Sätter igång, många av dem skrattar.
		Upplever att stämningen blev lite roligare.	Tjejer börjar med att dra varandras hår eller skjortor.
			Leker mer.
		Trycker på paus.	
		Uppmanar eleverna att titta just på de personerna som han uppfattar som roligast.	
		Regiserar de inblandade personerna genom att säga:	
Nu har du rört dina läppar, de såg ut så här när hon drog ditt hår.		Visar ungefär hur hon såg ut. Till en annan:	
Du måste hålla kvar ditt ben i samma höjd för du tänkte sparka henne		Beskriver detta som en svår ställning och att även själva figurationen såg väldigt komisk ut.	
		Upplever att eleverna stressar honom.	Ropar lärarens namn:
	Låt den! Låt den!	Läraren upplever att de har fått en idé och att de gärna vill hinna med den.	
		Upplever bättre disciplin när han pausar musiken. Flera är nyfikna och iakttar varandra.	Kommenterar den figurationen som de skapar i samband med att musiken stannar:

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleverna	Läraren	Eleverna
	Titta dem!		
	Den var bra!		
		Upplever att några elever överdramatiserar hela processen.	Två killar håller i en kille som låtsas ramla bakåt, en fjärde kille håller i den fallande killens ena fot och låtsas att han vill bita i hans sko.
		Upplever situationen som obehaglig. Går fram till dem:	
Inte så här, ni kan skada varandra.	Den som höll på att bita i den andres skor: Det gör inget.		
Om han tappar balansen och ramlar så får du en spark i munnen. Håll bara i hans fot om du tycker att det är roligt, förresten har du frågat när han bytte strumpor sist?			De skrattar.
		Upplever att han förstör deras kreativa skapande.	
		Erinrar att det finns tre elever som tydligt visar att de inte har roligt. Bedömer att låta dem vara och hänga med och göra som det behagar dem. De lider av andra yttre faktorer. Det enda som kan göras är att låtsas att allt som sker är normalt. och att eleverna inte ska kommentera dem (säga otrevliga saker).	
	Jag är trött.		
	Kan vi inte göra något annat?		
	Kan vi inte spela trummor?	Sänker volymen:	

Kommentar:

Eleverna kommer in, några säger hej till läraren, några verkar vara upptagna av rastpratet, några undersöker stolarna, lyfter upp dem, tittar på dem och väljer slutligen en och sätter sig. Läraren upplever buller och extra ljud på grund av detta. Tjejerna upplevs generellt som trevligare och gladare. Det är några elever som lektion efter lektion uttrycker sitt önskemål att få spela instrument. Läraren håller fast vid sin planering. Detta leder till en diskussion där läraren håller ett långt tal. Under hela det långa talet växelverkar eleverna sparsamt. Antingen lyssnar de väldigt noga eller så har de stängt av och bara stirrar. Vid ett tillfälle beskriver läraren eleverna som vuxna, gifta och föräldrar. Eleverna verkar gilla den bilden av sig som läraren framställer för dem. Det är då de skrattar, vilket kan vara ett tecken på uppskattning. Men denna uppskattning är inte långvarig. En elev protesterar och tycker att musiklektionen används bara för att prata. Läraren fortsätter att prata och vill komma till punkt, han vill dessutom få det bekräftat att eleverna har förstått det han berättade. Likgiltiga svarar de ja, de vill komma igång så fort som möjligt. Läraren vill kolla klasslistan som vanligt, han upplever att klassen är lugn och att det går fort. Lugnet i klassen kan bero på att eleverna har förstått att om de håller tyst så kommer de snabbare i gång.

Att inte säga någonting kan också vara ett sätt för eleverna att förhålla sig till denna situation. Efter denna inledning erbjuder sig en elev att hämta sin cd. Läraren undrar om eleven har

CD: en med sig. Eftersom eleven inte har det uppmanar läraren eleverna att ha sina skivor med sig i fortsättningen, trots att det inte ges någon garanti att de kommer att få lyssna på sin skiva alla gånger. Läraren tackar nej till elevens erbjudande för att han har en annan CD med sig. Till en början tror eleverna att det är lärarens egen CD, därför kommenteras den som dålig och inte bra, alltså ”torr”. Men senare, när läraren avslöjar att det är en elevs cd som han har fått låna, blir eleverna mycket nyfikna och engagerande. Detta engagemang handlar inte om att diskutera CD: ns innehåll utan dess ägare och det leder till diskussion och funderingar. Det uppmärksammas en del kroppsspråk, som eleverna använder sig av för att kunna komma in i diskussionen och bidra med sina gissningar. Här framträder eleverna mer som de brukar. Ordvalet när man försöker övertyga andra klasskamrater om att just man själv vet CD: ns historia är exempel på detta. De försöker kanske tänka tillbaka, minnas och ställa frågor: När pratade musikläraren med en elev i korridoren sist? Vem var i så fall denna elev? Några försöker tjuvtitta på själva CD:n för att se om det står något namn på den.

Till slut avslöjar läraren CD: ns ägare. Några vill få bekräftat att de hade rätt, andra vill bara lyssna på skivan. Läraren sätter i skivan och instruerar eleverna. Nu ska de gå till musiken som tidigare, fast med skillnaden att de ska stå stilla när han gör en paus. Efter denna instruktion sätter de i gång. Några elever sparkar på andra och fortsätter att gå trots att läraren pausar musiken, vilket möts av de andras reaktion. De uppmanar läraren att slänga ut de störande eleverna. Läraren gör inte det men ”markerar” dem och upplyser om att det skulle bli roligare om de gjorde som de andra. Avvikarna dämpar ner sig men fortsätter diskret att sparka på varandra. Läraren fångar en situation där de störande killarna bjuder på en rolig figur. Han korrigerar själva figuren. Händelsen bakom figuren kommer i andra hand. Andra elever uppmanas av läraren att utnyttja den här figuren som inspiration. Detta leder till att stämningen blir livligare. Tjejerna går också över till mer fysisk, kroppslig kontakt med varandra jämfört med det vanliga gåendet. De iakttar varandra mer och det känns att de nu tävlar om är att åstadkomma den roligaste figuren. Motivet bakom elevernas glädje och engagemang kan vara att de har idéer som de vill utföra och visa upp för varandra. De hoppas att kunna bli sedda genom sina klasskamrater. De kanske vill veta vad andra elever tycker om dem.

En figur som är värd att nämnas är när två killar håller i en annan och denne håller på att ramla bakåt. Det finns en fjärde aktör som håller i den fallande killens ena fot och låtsas att han vill bita i dennes sko. Kan det vara tal om en rangordning eller råder det någon sorts hierarki i den lilla gruppen? Enligt min analys kan den här aktiviteten delas i tre mindre handlingar. Den första är när en elev lutar sig bakåt, den andra när de två andra håller i den fallande eleven. Den tredje handlingen består i att en elev ska böja sig och låtsas bita i den fallande killens skor. Denna tolkning om rangordning i gruppens aktivitet kan vara fel, då medlemmarna visar sig vara benägna att byta roller med varandra utan problem.

Det finns en annan person som samverkar med eleverna och det är läraren. Han iakttar denna händelse och kommenterar den. Eleverna tycks tappa intresset efter lärarens agerande. Denne misstänker själv att han har hindrat kreativiteten hos eleverna. Men om handlingen i denna händelse inte var frivilligt utförd utan baserad på andra faktorer, t ex makt, har läraren hindrat en eventuell skada. Det finns andra individer som inte tycks trivas i detta sammanhang. Läraren väljer att låta dem vara utan att kommentera.

Partituret nedan kommer att avspegla det andra undervisningsmomentet där eleverna skall visa upp sina stillbilder för varandra.

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleverna	Läraren	Eleverna
Varsågoda och hämta era stolar och sätt er ner en stund!			En del sätter sig fort. Andra tar lite längre tid på sig att komma tillbaka med sina stolar.
	Ska vi (några killar) spela trummor nu?		
Vad tyckte ni om det vi gjorde?	Det var roligt!		
Vad var det som var roligt?	Att vi lekte.		
	Att jag sparkade på den och den personen.		Några skrattar.
Jag såg att ni var snälla mot varandra, därför var det okej.			
Nu kommer det roligaste. Ni ska jobba i grupper och ni väljer vilken grupp eller vilka personer ni vill jobba med.	Ska vi spela?		
Nej! Ni ska fundera ut en bild som ni vill visa upp för klassen, det är viktigt att alla i gruppen är med och har någon åsikt.	Ska vi fotograferas?		
Kanske, men idag ska alla kunna komma upp och visa sin stillbild.			
	Vad?	Tolkar att eleven regerar på begreppet stilbild:	
När ni har tänkt ut en bild ska ni gå upp på scen och visa upp den för varandra. Sen måste ni stå stilla minst tre sekunder, för att de andra ska kunna hinna se er bild. Det är därför det heter stillbild.			
Ni kan sitta hur ni vill, diskutera först vad ni har för idéer. Ni har fem minuter på er. Kom igen, sätt igång!			
	Höj!		
Det ska jag göra men då måste ni prata lite tystare.		Höjer volymen lite grand.	
	Du höjde ingenting.		
Jo, det räcker så, ni måste kunna höra varandra också.			Eleverna delar sig, de försöker komma så långt bort från varandra som möjligt.
			De väljer olika hörn i klassen.
			Några tjejer väljer att ställa sig bakom tavlan.
De vet inte att de syns		Samtidigt pekar han på tjejerna	En tjej sträcker fram huvudet, och frågar läraren:
	Ser ni oss?		
Inte alls.			Några skrattar

Dialoger/det som sägs		Handlingar/det som utförs	
Läraren	Eleverna	Läraren	Eleverna
		Tolkar elevernas skratt som att många förstod det ironiska i det han sa.	
Det är ingen fara, alla kan se varandra, jag bara skojade.		Beskriver elevernas olika karaktär i gruppern.: De som lyssnar och de som har idéer och pratar.	
			En tjej och en kille går till läraren. De pratar tyst:
	Vi vill inte vara med.		
Det är helt okey om ni inte vill vara med, men gå och lyssna på vad de andra säger, bara lyssna på dem.		Tolkar att eleverna inte är nöjda med det svar de har fått.	De går tillbaka till en tjej- respektive killgrupp och ställer sig lite grand utanför gruppen.
			Tjejerna rör på sig (de visar med sitt kroppsspråk att det är för hennes skull de gör detta) och sedan fortsätter de att prata.
		Tolkar att killarna är lite nonchalanta, de låtsas att de inte har märkt att han är med dem.	
		Går fram till gruppen:	
Oj, du är med den här gruppen, bra.		Vänder sig och går till annan grupp. Låtsas att han inte kollar dem, men upplever att gruppen tittar på honom.	
			De (gruppen) rör på sig (öppnar ringen) .
		Uppmärksammar en tredje person som heller inte ville vara med vid ett tidigare skedde, nu är han med några andra killar, läraren upplever att eleven har ett öga på honom också.	
		Låtsas att inte har lagt märke till honom.	
		Frågar högt:	
Är alla klara?			Några tittar och fortsätter sedan att prata.
Hallå! Ska vi se vad ni har kommit fram till?	Vi har slutat!		
Kan inte bara en grupp visa vad de har kommit fram till?			En elev ropar lärarens namn:
	Titta!		Han springer, sätter sig på knäna och glider några centimeter på golvet.
			Andra skrattar.
		Tolkar att han är lycklig efter framträdandet.	
Okej, ställ stolarna i ordning innan ni går och trevlig helg.	Ska du fotografera oss nästa gång?		
Ja, om ni kommer på bra figurer			

Kommentar:

Jag ser i min analys att interaktionen tycks träda fram genom att eleverna uttrycker sina önsningar i form av frågor. Eleverna vill genom frågeställningar påverka lektionen till sin fördel. Ett beteende som ständigt upprepas är elevernas önskemål att få spela instrument.

Läraren ger eleverna en möjlighet att reflektera över det som utfördes under lektionen. Eleverna uttrycker sig glatt och läraren markerar de situationer som var lite aggressiva genom att säga: Jag såg att ni var snälla mot varandra, därför var det okej”. Här syftar läraren på den situation då eleverna sparkades och på skämt slogs med varandra. När läraren berättar om kommande moments innehåll uttrycker eleverna återigen sina önskemål. Läraren fattar sig kort i sitt svar men berättar gärna om sin plan. När eleverna ställer frågor som rör det moment läraren har planerat förklarar denne mer detaljerat. I detta sammanhang är det läraren som väljer på vilket sätt han påverkar situationen, dvs. väljer vilken roll han ska anta. Han använder sig av sin makt som lärare och väljer därmed vilka frågor som är väsentliga att besvara. Läraren lämnar över ansvaret för val av plats och grupp till eleven. Detta kan enligt min mening ha både fördelar och nackdelar, vilka jag kommer att diskutera senare. Grupperna väljer att komma så långt ifrån varandra som möjligt. Detta kan tolkas som att grupperna vill behålla sina idéer hemliga, det kan också handla om andra yttre faktorer t ex. att de skäms inför varandra eller att en stark grupp i första hand väljer de bästa platserna i klassrummet. Ibland behöver man inte vara stark, utan man kan vara smart, som tjejgruppen. De väljer att ställa sig bakom tavlan. Stämningen är god, läraren skämtar med tjejerna, fastän han blandar in andra personer genom att rikta sig till dem och prata om tjejgruppen. Samtidigt finns det ett par elever som inte trivs lika bra som andra. De smyger fram till läraren och säger tyst att de inte vill vara med. Jag tolkar det som att de pratar tyst om detta för att det skulle förvärpa situationen för dem om andra fick reda på att de inte trivdes. Läraren uppmanar dem att gå tillbaka och vara med genom att lyssna på vad de andra säger. Grupperna i sin tur verkar ha koll på det som händer mellan läraren och de två eleverna. Tjejgruppen flyttar på sig, vilket kan betyda att de erbjuder tjejen en plats. Killgruppen låtsas däremot inte ha sett killen som kommer till dem.

Här ser jag att läraren betar sig nästan som eleverna. Han vill påverka situationen, men använder sig av en fråga. I likhet med eleverna hoppas han att denna fråga ska leda fram till det som han hade som avsikt från början, nämligen: Oj, du är med den här gruppen! Läraren uppmärksammar att gruppen bevakar honom med ögonen. Läraren låtsas däremot att han inte har koll på gruppen. Till slut rör gruppen på sig och eleven får en plats. Detta påminner mig om ”den generaliserade andre” och dess innebörd, dvs. att killgruppen ser sig själv genom lärarens ögon. Gruppen rättar sig enligt min mening efter lärarens uppfattning om gruppen.

Läraren uppmärksammar att den elev som under lektion 1 hade suttit på en stol och inte ville vara med, nu är tillsammans med några andra killar. I slutet av denna lektion vill läraren att grupperna ska visa vad de har skapat. En kille demonstrerar individuellt och klasskamraterna uppskattar hans demonstration genom att skratta. Läraren tolkar detta som att det gav den här killen bekräftelse. Min tolkning är att killen betraktar de andras skratt som ett uttryck för uppskattning för något som han hade att erbjuda. Killen kan också ha iakttagit lärarens reaktion i samband med det han gjorde och även då får han en godkännande reaktion. Slutligen vill eleverna veta om de kommer att bli fotograferade vid nästa tillfälle. Läraren svarar att om de kommer på bra figurer ska de fotograferas. Hur reagerar eleverna på detta? Börjar de fundera kring vad en bra figur är, eller betyder detta att läraren inte kommer att fotografera dem om deras figurer inte är bra? Eleverna diskuterar kanske idén bakom sina bildkompositioner un-

der veckan som kommer.

7.2. Beskrivning och kommentar av fotografier.

Inledning

I beskrivningen av fotografierna kommer jag delvis att använda mig av själva bildkompositionerna. Min utgångspunkt är att bilderna beskriver den miljö de blev komponerade i. Därmed tolkar jag bilderna som ett slags meddelande från såväl eleverna som skapade dem som från den specifika miljön. Jag kommer också att använda mig av min dagbok i samband med varje bild. Min avsikt är därmed att beskriva den process som pågick då eleverna blev fotograferade.

Vid föregående lektion har eleverna fått möjlighet att bilda grupper och diskutera sina idéer angående sina bilder. Vid detta tillfälle skall de återigen få lite tid att samla sina tankar och diskutera sina idéer. De ska även visa sina stillbilder före fotograferingen. Då antalet stillbilder är för stort kommer jag att göra ett urval. Varje stillbild som presenteras nedan har en egen siffra.

Eleverna kommer in glada och pigga. De har fått reda på att andra klasser har blivit fotograferade dagen innan. Läraren börjar med klasslistan och upplever att eleverna är extra skötsamma idag. Han inleder lektionen med att ställa frågan varför eleverna ska ha musiken på under tiden de diskuterar sina tankar och visar upp sina bildkompositioner. En elev säger att de lyssnar på musik under den här lektionen för att det är en musiklektion. En annan protesterar och säger att de även lyssnar på musik under andra ämnen, t ex språk.

Inledningen blir lång. Läraren berättar att språklärorens avsikt med musiklyssning t ex kan vara att eleverna ska lära sig rätt uttal genom att lyssna på musik. Han nämner även gymnastikläraren, som använder sig av musik för att eleverna ska röra sig rytmiskt. Han förklarar vidare att man kan bli inspirerad av att lyssna på musik, man kan bli påmind om något man har upplevt tidigare och att man kan helt enkelt låta fantasierna komma fram och bli förverkligade. Eleverna har tålmodigt lyssnat på detta långa föredrag och undrar när de ska komma i gång med uppvisningen och fotograferingen. Läraren vill att eleverna ska gå till de grupper de ska vara med i och ställa sig någonstans så att han kan se att alla är med i någon grupp. Därefter trycker läraren på play. Eleverna kommenterar musiken med ord som: Byt! Nästa! osv. Läraren säger att de kommer att lyssna på hela skivan för att undvika att diskutera vilken låt som ska spelas under hela lektionen. Eleverna går till sina grupper och placerar sig i olika hörn i klassen. Läraren går runt till grupperna för att höra vad de säger, men upplever att hans handling stör eleverna. Grupperna avbryter samtalet och tittar på honom. Några tjejer säger till honom: Nej! Lyssna inte på oss! Han svarar: Jag går bara runt och tittar på alla. Efter detta går han fram till valvet, tar ut en låda, lägger den på bordet och tar ut en kamera som finns i den.

Samtidigt upplever han att klassen är lite okoncentrerad och därför bedömer han att det är bättre att eleverna börjar med att visa upp sina stillbilder.

Bild 1

Vilka vill börja, frågar han.

Vi! Vi! säger några tjejer. Jättebra, vi har en grupp som sätter börjar, säger läraren. En tjej som verkar väldigt glad kliver upp på scenen. Två andra tjejer som är med henne tvekar. Tjejen på scenen ändrar ansiktsuttryck. Generad hoppar hon ner från scenen. Vad är det, varför kommer de inte? frågar hon läraren. Fråga dina vänner, jag trodde att ni hade hittat på någonting tillsammans och ville visa upp det, säger läraren. Sedan tittar han på de andra två tjejerna. De är lite stressade och en av dem undrar om de bara kan få en liten stund till? Läraren säger: Bara två minuter! När de närmar sig för att prata böjer de huvudena mot varandra för att viska. Många av killarna protesterar och ropar till läraren: Vad är detta? Låt oss gå! Låt någon annan grupp gå upp! Två minuter kan alla få, de kanske behöver lite mer tid svarar han. Tjejerna blir allt mer stressade, tittar på läraren och eleverna som kommenterar. Efter en kort stund säger den tjejen som var först på scenen: Vi är klara! Läraren säger: Vad bra, kom igen nu!

De går upp på scenen. En av tjejerna har ett leende på läpparna, de andra två ser lite mer spända och allvarliga ut. De tittar på varandra och skrattar. Jag tror att de var på väg att visa upp den figur som de hade tänkt sig men killarna kommenterar dem genom att ropa till läraren: Sägnågot! Vad är det! Han säger: Lyssna nu allihopa! När några vill visa sin figur, måste vi som tittar på vara väldigt tysta. De som går upp på scenen behöver koncentrera sig. Det behöver ni också när ni själva står där. Nu vill jag att alla är tysta och tittar. Han vänder sig till tjejerna och säger: Varsågod! Tjejerna är lite lugnare nu. Klassen är också mycket lugnare. Två av tjejerna lyfter upp den tredje tjejen. De tappar greppet, tjejen faller. Killarna har inte tålamod. De kommenterar igen: Vad är det? Låt någon annan gå! Osv. Läraren kommenterar inte killarna men säger till tjejerna: Det var inte så dåligt men om ni vill att jag ska kunna ta kort på er så måste ni kunna hålla ut några sekunder. Det här gäller alla. Okey, en sista gång! Tjejerna skrattade för mycket, läraren tror att det var anledningen till att de tappade greppet. I alla fall lyfter de samma person igen och läraren lyckas ta ett kort på dem. Mycket hastigt hoppar de ner från scenen och säger: Får vi se? Nu springer alla andra också till läraren för att titta på kortet.

Kameran har en liten skärm. Han kan inte visa kortet för varje elev för sig, därför säger han: Det här kommer att ta hur mycket tid som helst, jag kan inte visa kortet för varje elev för sig. Ni får titta så här. Han lyfter upp kameran ovanför huvudet på dem. Eleverna förstår hans tanke, klumpar ihop sig och tittar på kortet. Några säger: Jag såg inte! Han svarar: Ni ska få se de här korten på papper. Jag ska hänga dem i klassrummet så att alla kan se. Kommer du att visa dem för skolan, frågar en elev. Vi får se, om ni vill det. Nu måste vi komma igång säger han.

Bild 1

Bild 2

Nästa grupp! säger läraren och vänder sig mot scenen. Killarna skriker: Vi! Vi! De är redan uppe på scenen. De pratar och ser lite virriga ut. Ett par killar pratar med resten av gruppen och vill att de ska göra som de säger. De är snabba och kommer igång fort. De vill bygga en pyramid. De försöker några gånger men det verkar som om de har något problem. Läraren säger: ” Det enda vi kan göra nu är att vara tysta och låta dem koncentrera sig. Det de vill göra är jättesvårt”. Han vänder sig till dem som är på scenen och säger: ”Ser ni att det är viktigt att respektera dem som är på scenen och jobbar?”. Medan en av killarna försöker svara läraren genom att säga ”ja”, rasar hela pyramiden igen. En av de mest engagerade killarna i gruppen säger till läraren: Det var ditt fel, du pratar mest. Läraren förstår att killen gärna ville lyckas tillsammans med gruppen. Han skulle stå högst upp på pyramiden och av den anledningen var han den sista personen. Men gruppen kunde inte komma så långt i arbetet och detta upplevde han som frustrerande. Läraren säger: Lagg inte knäna på varandras ryggrad, det kan göra ont, det är därför ni inte kan hålla ut. Försök en gång till! Andra elever följer nyfiket händelsen. Klassen är lugn. Gruppen lyckas till slut. Läraren säger: Försök att hålla figuren så att jag kan ta ett kort på er! De anstränger sig. En av dem ropar lärarens namn och säger: Skynda! Läraren tittar genom kameran och vill att kortet ska bli bra, därför säger han: Vänta en sekund till, och så klick. Eleverna från scenen är snabba som blixten. De har omringat läraren: Kan jag se? Blev det Bra? Han säger: Jag vet inte, jag måste först hitta det själv. Han har några knappar att trycka på för att komma till det tagna kortet. Killarna är väldigt ivriga att se sitt verk. Läraren säger: Först får killarna se sin konst. Han vänder kameran mot killarna. De är sex stycken, hoptryckta i en grupp framför läraren. Några hittar sig själva och säger till de andra: Här är jag! Läraren upplever att killarna är väldigt nöjda med sitt konstverk.

Bild 2

Bild 3

Tre killar säger till sin lärare: Vi! Han säger: Okej! Koncentration! Nästa grupp! Tre killar är uppe på scenen. De ställer sig bakom varandra i en rad och vill föreställa en människa med sex armar. De två som står bakom syns inte, bara deras armar. De protesterar och säger att de inte syns, vilket de har rätt i. Läraren lägger sig i och säger: Vilken fin figur, det har ingen betydelse vem som står längst fram eller längst bak, huvudsaken är att bilden blir bra. Här har vi en varelse med sex armar, men kan ni som står bakom sticka ut huvudet och titta från motsatt håll så att alla kan vara med på kortet. Killen som står längst fram säger: Det är lugnt! Det är bra så! Läraren frågar de andra två för att få veta vad de tycker. De svarar lite halvhjärtat: Ja, det är bra. Läraren säger: Kan ni sticka huvudet åt var sitt håll försiktigt så att era kroppar inte syns, så skulle man uppfatta er som en konstig varelse med en kropp, sex armar och tre huvuden. Det här köper de och gör som han sade. Kortet är taget. De kommer fram, läraren letar fram kortet i kameran och visar först för dem. De verkar tycka om sin konst. Andra ele-

ver tittar också. Några från första killgruppen kommenterar deras verk: Det var bra! Läraren vill kolla om det var okej att han lade sig i deras verk och därför frågar han killen som stod längs fram i bilden: Tycker du att det var bättre så här eller ska vi ta en till, som ni hade tänkt? Han svarar: Nej, det är bra så här. Nu tittar läraren på alla tre och säger: Jag tar inte illa upp om ni vill göra om det. Samma kille svarar: Nej [tillägger lärarens namn] det var bra, jag svär, vänder sig till de andra två och säger: Eller hur? De nickar och säger att det var bra.

Bild 3

Bild 4

Nästa grupp är mindre livlig än de andra. Läraren tror att anledningen kan vara att en av medlemmarna i den här gruppen inte ville vara med i någon aktivitet alls. De andra två vill gärna bilda en grupp bestående av tre personer, eftersom den kombinationen redan finns i den här klassen (se bild 3). Läraren uppfattar ett visst tvivel och en osäkerhet i den gruppens framträdande. Han blir tvungen att påskynda processen genom att säga: ”Nu ska vi se vad ni har hittat på, kom igen!”. Eleverna närmar sig försiktigt och presenterar sin figur. Läraren korrigerar deras komposition genom att säga: ”Ut med armarna så att era huvuden syns.” Han bedömer det olämpligt att uppehålla dem alltför mycket med tanke på omständigheterna med den här gruppen. Han fotograferar. Andra elever vill gärna se deras kort och själva är de lite blyga. Läraren säger: Först dem som har gjort bilden. De är inte så pigga som andra elever när det gäller att få reda på hur kortet ser ut. De tittar lugnt och går tillbaka. Läraren kommenterar: Den blev fin.

Bild 4

Bildarena som nu följer hör till en ny klass. Som nämnts tidigare saknar läraren detaljerade anteckningar i sin dagbok däremot finns det korta anteckningar i samband med varje bild som

jag kommer att använda mig av vid beskrivningen av fotografierna. I den här klassen blev läraren själv tvungen att föreställa ett träd, för att eleverna skulle få lite inspiration vid foto-graferingen. När de väl kom igång så visade det sig att de hade massor med idéer.

Bild 5

De säger att de inte vet vad de ska göra. Läraren säger att de har haft tid att diskutera vad de ska göra och att de ska tänka på allt som de har gjort och sedan gå upp på scenen och visa sina bilder. En elev frågar om de kan göra vad som helst. Läraren säger att det enda som är viktigt är att det är gruppens idé och att alla är med och hjälper till.

Första gruppens försök:

Bild 5

Den här gruppen är inte nöjd med sin komposition. De undrar om det är okey att göra om den. Läraren säger att om ingen annan grupp är redo så kan de göra en uppvisning till. Läraren upplever att eleverna är lite tveksamma och därför bedömer han att låta gruppen visa ytterligare en bild. Vid det nya uppträdandet förlorar gruppen en av sina medlemmar men får flera nya istället.

Bild 6

Bild 6

Läraren säger: Den här bilden var som ett jättestort träd i en vild skog, den var jättefin. Nu vill jag att en annan grupp ska gå upp på scenen.

Bild 7

Två killar känner sig redo. Läraren tycker att det är modigt att de ställer upp eftersom de kommer efter den stora killgruppen.

Bild 7

De är inte heller nöjda med sin komposition. De undrar om det är okey att göra om den. Läraren säger: ”Nu måste några tjejer visa upp sina bilder, det får inte bli bara killar. Men ni kan göra en till senare”.

Bild 8

Tjejerna undrar om de får visa sin bild där de befinner sig och slippa gå upp på scenen. Läraren tycker det är okej men påpekar att de missar den fina bakgrunden. Tjejerna vill ändå visa sin bild från där de står och läraren tycker att det är okey. De pratar blygt med varandra. Deras diskussion handlar i stora drag om hur de ska stå för att alla ska komma med på bilden. Läraren upplever att de som står längst fram inte är speciellt glada eftersom de blivit utpekade på grund av sin längd. Samtidigt kommenterar några killar detta. Läraren vänder sig till killarna och utan att kommentera någonting stirrar han på några av dem. Han vänder sig snabbt mot tjejerna och säger att det var rätt tänkt för meningen är att alla ska vara med i bilden

Bild 8

Läraren säger till eleverna att deras bild symboliserar en massa blommor som växer på ett ställe eller några svanar som simmar ihop.

Bild 9

Två killar går till läraren och undrar om de kan få visa upp en annan idé de har fått. Läraren säger att det går bra. När de är på scenen kommer en annan kille. Killarna på scenen tittar på läraren och säger att han också ska vara med.

Bild 9

Detta var en konstnärlig figur säger läraren, och frågar eleverna vad de tänkte på när de ställde upp sig så här. Eleverna sade att de inte visste, de bara gjorde så.

Bild 10

Efter killarna kommer tre tjejer och undrar om också de kan visa en ny figur. Läraren tycker att det är okey. Tjejerna går upp på scenen och komponerar den här figuren. Läraren säger att den var fin. I dagboken står inget speciellt om denna bild då den fotograferades. Det är först efter några dagar, när bilderna är utskrivna och placerade i den ordning de blev tagna, som läraren antecknar följande i sin dagbok:

Det var kanske viktigt för tjejerna att uppmärksamma sitt utseende¹. Samtidigt hade de inte som avsikt att utsätta sin klasskamrat för något kränkande vilket händer då och då i klassen. Några av kompisarna som känner att de hade handlat fel tänker snabbt och kommer på en lösning. En av klassens längsta tjejer plus en annan funderar ut en bild. I den här bilden ska den elev som upplevde obehag också vara med. Det finaste i det hela är att den längsta tjejen av eget initiativ erbjuder sig att sitta på knä för att gottgöra ett tidigare oönskat misstag.

Bild 10

---

¹ Jfr bild 8!

7.3. Beskrivning och kommentar av svar från frågeformulär

Inledning

Här kommer jag att redovisa resultaten av frågeformulären och frågorna kommer sedan i ordningsföljd. Varje fråga kommenteras. I frågeformulären har jag *öppna frågor*, dvs. frågor som måste besvaras med egna ord. Därigenom får jag tillgång till kvalitativ data, dvs. egna berättelser om varför eleverna tycker som de gör. Detta skulle kunna ses som enkel hermeneutik (Bladh, 2002), ”Inom samhällsvetenskap anses enkel hermeneutik avse individens tolkning av sig själv, sin subjektiva och intersubjektiva verklighet och dess innebörder. Dubbel hermeneutik kommer socialforskaren in på i det ögonblick hon/han bearbetar och försöker förstå den enkla hermeneutikens utsagor” (s 79). Jag kommer att behandla varje fråga för sig och i räkningen av svaren kommer jag att slå samman båda klasserna. Några av eleverna har nöjt sig med ett fåordigt svar, andra har varit mer generösa och formulerat sitt svar med hjälp av flera begrepp. Av den anledningen fann jag antalet gånger då ett begrepp används vara av betydelse. Nedan kommer formulärets första fråga:

Vad tycker du om bilderna?

Antal frekvenser:	Omdöme:
21	Bra
10	Fina
9	Roliga
1	Konstiga
1	”coolt”
1	Trevliga
44	Nr: 35

Figur 1

Kommentar 1: Några av eleverna använder flera ord medan de flesta är fåordiga. De som menar att bilderna tilltalade dem har troligen utgått ifrån en skönhetsbedömning, men bedömningen kan också ha vilat på ett minne från lektionen då bilden komponerades och fotograferades.

Hur upplevde du detta då när vi gjorde det?

Antal frekvenser:	Omdöme:
2	blyg
1	nervös
1	pirrig
17	roligt
2	roligt och tråkigt
3	spännande
5	Var inte med
1	Jag var i Syrien
1	Riktig fantasi
32	Nr: 35

Figur 2

Kommentar 2: Här framgår elevens upplevelse av själva handlingen, d.v.s. figureringen av bilderna. I samband med att eleverna formulerar sina erfarenheter av själva handlandet kan man tolka det som att eleverna beskriver sin upplevelse av interaktionen.

Hur trodde du att resultatet skulle se ut?

Antal frekvenser:	Omdöme:
25	De som trodde sig veta hur resultatet skulle bli
18	De som visste att det skulle bli bra (optimisterna)
10	De som inte hade någon aning om hur resultatet skulle bli
1	var inte med.
54	N: 35

Figur 3

Kommentar 3: Med hjälp av den här frågan kan man få reda på hur målmedvetna eleverna var och vad de hade för bild av det hela och också om deras generella inställningar, de kunde antingen hoppas på någonting eller helt enkelt vara nollställda i förhållande till resultatet.

Vad tycker du om att göra sådana aktiviteter?

Antal frekvenser:	Omdöme:
31	Det var roligt och spännande
1	Det var dåligt
1	”ja, ok”
1	inget svar
1	Tycker om att göra sådana aktiviteter ibland.
35	N: 35

Figur 4

Kommentar 4: Svaren från den här frågan visar att majoriteten har upplevt aktiviteten som behaglig. Eleverna har kanske refererat till sina tidigare erfarenheter i samband med det pedagogiska utvecklingsarbetet, men tyvärr ger svaren inte någon djupare information.

Vad var det som var bra ?

Antal frekvenser:	Omdöme:
4	Man hade roligt
14	Gemenskapen, delaktigheten och själva aktiviteten var bra
7	Resultatet (dvs. bilderna och figurena) var bra
7	Allt var bra.
1	Att se kompisarna
1	Man lär sig olika saker
1	Jag var inte med
36	N: 35

Figur 5

Kommentar 5: Eleverna berör här de begrepp som är centrala när det gäller det pedagogiska utvecklingsarbetets mål, dvs. att förbättra elevernas relationer genom gemenskap och delaktighet. För den elev som tidigare upplevt delaktighet som ett problem betyder troligen ”bra” att han/hon nu har en positiv erfarenhet av deltagande. För en annan betyder kanske ”bra” att det var roligt.

Vad var det som inte var bra?

Antal frekvenser:	Omdöme:
18	Allt var bra
1	själva aktiviteterna var krävande t ex att den som var med i pyramiden fick ont i ryggen,
1	att hålla händerna (under fotograferingen) var jobbigt
1	de små justeringarna var krävande
1	upprepningen av rörelserna var inte bra
1	när några andra "puttade" varandra
2	bilderna var för mörka
1	de var inte så många (ganska många elever var borta)
1	Att alla inte ville vara med
2	de borde ha haft ljusare kläder, för bilderna var för mörka
1	tiden var för kort
1	Att man inte visste vad man skulle föreställa
1	Några bilder var fula
2	vet ej
1	var inte med
35	N: 35

Figur 6

Kommentar 6: En del av svaren uppmärksammar den fysiska aktiviteten som krävande. Jag ser nu utifrån ett distansperspektiv att jag som lärare stod där och uppmuntrade eleverna att inte förstöra figuren. Nu när eleverna har fått möjlighet att reflektera över sina erfarenheter så blir jag medveten om att det har funnits faktorer som eleverna har upplevt som krävande, t ex det rent fysiska. En annan aspekt som verkar vara intressant är elevernas engagemang och försök att erinra sig själva händelsen och med hjälp av ord beskriva det upplevda, alltså de saker som de kunde ta på och återberätta.

Om vi skulle göra något liknande, hur tycker du att vi skulle göra då?

Antal frekvenser:	Omdöme:
13	de skulle göra samma sak
10	att göra pjäser, skriva texten , andra rörelser, olika och större, roligare, andra former, olika bilder
8	visste inte
3	ville ha andra bakgrunder
1	göra som musikläraren tycker
1	Symbol
36	N: 35

Figur 7

Kommentar 7: Utifrån de resultat som figur 7 visar kan man urskilja två huvudgrupper, dels elever som hade någon idé och visste hur de skulle göra, dels elever som inte visste något. Bland dem som visste kan man tydligt uppmärksamma mångfalden av förslag och idéer. Vidare kan man uppmärksamma att eleverna uttryckt sitt intresse för kreativt tänkande och skapande. Egentligen är jag nu väldigt nyfiken på att få reda på vilka de åtta eleverna är som inte visste vad de skulle göra. Tillhör de någon grupp i klassen eller står de utanför? Om det är så att de ingår i någon grupp, kan det vara så att det huvudsakligen är andra som talar om för dem att hur de ska göra?

Vill du ha de här bilderna som ett minne från skolan och skolkamrater?
(frågorna 8–9 och 10 utgår)

Antal frekvenser:	Omdöme:
30	vill ha bilderna som ett minne
4	vill inte
1	en elev vill inte ha bilderna för att han/hon inte var med.
35	N: 35

Figur 8

Kommentar 8: Av figur 8 framgår att resultaten av det pedagogiska utvecklingsarbetets ”stillbild” uppskattas av en stor del av eleverna. Kanske eleverna kan identifiera sig med det slutliga resultatet och att de betraktar detta som någon sorts bekräftelse av en tidigare erfarenhet som de upplever som lyckad.

Vad har du lärt dig?

Antal frekvenser:	Omdöme:
12	De har lärt sig att samarbeta
2	De har lärt sig att göra figurer av människor
6	De har lärt sig hur man tolkar bilder
4	Att göra bilder av människor
2	De har lärt sig olika rörelser
2	Vad de gjorde på musiklektionerna
1	Att beskriva känslor
1	Inget
1	Olika saker
1	Jag har lärt mig att det inte är viktigt var man står men hur fotot ska se ut
1	Jag har lärt mig hur man gör symboler
1	Folk ser på bilderna och vill kanske göra samma sak
1	Att konst är jobbigt
25	N: 35

Figur 9

Kommentar 9: Ord och begrepp som de använder finns varken med i tidigare frågor eller den här aktuella. Utifrån de svar undersökningen har gett förefaller det som om eleverna har bildat sig en egen uppfattning om de begrepp de använder, dvs. eleverna hämtar begrepp ur sin egen livsvärld. Att kunna samarbeta för att uppnå ett uppsatt mål var ett av det pedagogiska utvecklingsarbetets mål. Figur 9 visar att många har berört just detta moment. En elev har på ett tydligt sätt uttryckt att huvudsaken är att bilderna blir bra och att placeringen inte ska ha någon betydelse. Detta kan betyda att eleven har utvecklat sin sociala förståelse i samspelet med andra.

Vad kan man lära sig nu när man tittar på bilderna efteråt?

Antal frekvenser:	Omdöme:
3	Att man kan göra bättre ifrån sig
8	Att göra rörelser, figurer, fina bilder, gestalta någon annan, andra olika saker och göra bilder
5	Har lärt sig att samarbeta
1	Har lärt sig konst
1	Att fota och skriva texter till bilderna
4	Har lärt sig viktiga meningar och budskap
1	Får man andra idéer kan man göra andra figurer
2	Symboler
1	Har lärt sig att prata med kompisar om hur man kan göra bilder och att ha bra samarbete
2	Inget
2	Vet ej
1	Inget svar
1	Att den är bra
1	Det kan vara roligt att göra om den
1	Vad vi lärde oss i sexan
1	Hur vi var i sexan
1	Vad bilderna föreställer
1	Att det kan hända sådana saker
37	N: 35

Figur 10

Kommentar: Som framgår av figur 10 är svaren mycket varierande. Eleverna lyfter upp olika aspekter på sitt lärande utifrån sina erfarenheter. Eleverna med självkritik tycker att de kunde ha gjort bättre ifrån sig. Eventuellt betyder detta att de kan tänka sig att göra om sådana aktiviteter någon annan gång. De kanske redan har fått andra idéer. Andra elever ser samarbetet som något positivt. En elev säger att han har lärt sig ”att prata med kompisar om hur man kan göra bilder och att ha bra samarbete”. Detta citat syftar på hur eleverna i interaktion påverkar situationen för att åstadkomma något. Några elever har uppmärksammat olika budskap och symboler och andra har lyft upp själva handlandet.

Många ord och uttryck tyder på att eleverna har förstått att det finns en relation mellan samarbete och uppnåendet av uppsatta mål.

Några elever uppmärksammar utförandet av själva handlingen och att de fick vara med. Utifrån elevernas försök att referera till sig själva för att beskriva vad de har lärt sig kan man uppmärksamma variationen i det utsagda.

8. Diskussion

För mig har de antika filosofiska grekernas syn på musik haft sin betydelse först i samband med det pedagogiska utvecklingsarbetet. Utifrån undersökningen kan jag säga att två undervisningstraditioner förekommit. Vi har sett både en inspirerande lärare som trampat takt för att eleverna ska följa honom (förmedlingspedagog), och en lärare som har utgått från elevernas och lärarens lika värde (dialogmodellpedagog). Men då undersökningen utgår från det interaktionistiska synsättet ligger det huvudsakliga intresset i att beskriva denna växelverkan, dvs. interaktionen mellan aktörerna. Mina ambitioner då jag agerar som pedagog har en normativ karaktär, då jag medvetet vill påverka mina elever positivt. Min roll som forskare har däremot en mer deskriptiv karaktär, då jag försöker att med hjälp av mina forskningsfrågor beskriva själva processen. Därmed kommer jag nu att besvara mina forskningsfrågor.

Den första forskningsfrågan handlar om hur eleverna uttrycker sina erfarenheter av ett pedagogiskt utvecklingsarbete. Eleverna uttrycker sig på olika sätt. Samtliga är positiva t ex när det gäller bilderna (Jfr figur 1). Många av eleverna är väldigt nogga med att reflektera och beskriva sina erfarenheter, vilket ger mycket information om deras inre värld. I *figur 2* ser vi hur eleverna beskriver sina upplevelser i ett interaktionssammanhang. Man får veta att det finns blyga, nervösa och pirriga elever. *Figur 3* talar om för oss om hur eleverna förhåller sig till resultaten. I *figur 4* får vi reda på att nästan alla elever uttrycker sig positivt när det gäller själva aktiviteterna. Med hjälp av *figur 5* kan vi se vad det är som eleverna upplever som bra. De berör bl.a. gemenskap, delaktighet, att man hade roligt, att se kompisarna, att man lär sig olika saker och slutligen resultatet. *Figur 6* upplyser oss om vad eleverna upplever inte var bra. Generellt kan sägas att den fysiska delen av aktiviteten inte upplevdes bra. Andra aspekter som för lite tid, att alla inte ville vara med, att några knuffade varandra och även färgen på kläderna nämns också som inte bra. I *figur 7* berättar eleverna om vilka idéer de har fått när det gäller att göra liknande aktiviteter, men det finns några som inte vet vad de skulle göra. Av *figur 8* framgår att trettio av trettiofyra vill ha bilderna som ett minne från skolan och skolkamraterna. När det gäller svaren på vad eleverna har lärt sig utifrån *figur 9* tolkar jag att den sociala aspekten, såsom samarbete och att beskriva sina känslor är representativa. Men när det gäller att få reda på vad eleverna lär sig när de tittar på bilderna efteråt, framträder det estetiska mycket tydligt.

Min andra forskningsfråga handlar om hur interaktionen mellan olika grupper av eleverna kan beskrivas. Utifrån innehållet av lektionstillfälle1, undervisningsmoment 1, kan eleverna inte jobba i grupper. Det är enskilda personer som samverkar genom att t ex kommentera, ställa frågor och erbjuda sig och vara hjälpsamma. Däremot bjuder undervisningsmoment 2 på många gruppbildningar. Man kan se att en stor del av eleverna är med någon grupp och grupperna verkar vara intresserade av att demonstrera för varandra. Gruppbildningen tycks inte kräva mycket tid. Medlemmar från olika grupper kommenterar varandra aktivt, det är allt från nedvärderande kommentarer, mest från killar, till kommentarer som visar på den tävlingsanda som råder mellan grupperna. Det finns också stunder då grupperna berömmar varandra. Interaktionen mellan grupperna får även ett tydligt genusperspektiv. Killarna kommenterar i princip tjejernas val av musik negativt, dvs. låtar som tjejer tycker om betraktas som mindre ”coola”. Interaktionen mellan grupperna kan beskrivas på olika sätt. Ibland uppmärksammar grupperna varandra med noggrannhet och ibland nonchalerar de varandra (Jfr undervisningsmoment 2, s. 15 – 16). Det finns tre elever som inte är med i någon grupp. Läraren uppmärksammar dem och med hjälp av två frivilliga elever vill han att de ska få möjlighet att praktisera aktiviteten. Andra grupper verkar inte vilja visa dem hänsyn. En kille ropar och säger att lektionen är slut. Detta kan förvärra situationen för de här tre eleverna. En fundering

som väcks hos mig är om andra elevers agerande (samverkan) handlar om mobbning av en annan grupp. Lektionstillfälle 2, undervisningsmoment 1 handlar om att eleverna ska gå till musiken och sluta att gå när läraren pausar musiken. Ett fåtal killar fortsätter att gå trots att läraren pausar musiken. Andra elever upplever detta som störande och uppmanar läraren att slänga ut dem. Läraren pratar med dem men då sparkar de diskret på varandra istället. Läraren fångar en situation då dessa killar bjuder på en rolig figur. Efter att ha korrigerat deras figur uppmanar läraren de andra eleverna att använda killarnas figur som inspiration. Detta leder till att stämningen blir livligare, även tjejerna går över till mer kroppskontakt, istället för det vanliga ”trevliga” gåendet. (Jfr lektionstillfälle 2, undervisningsmoment 1, s. 20).

Den tredje forskningsfrågan handlar om hur interaktionen mellan läraren och eleverna kan beskrivas. Det finns stunder då eleverna försöker kommunicera med sin lärare, de vill påverka situationen och känna sig delaktiga under lektionstiden. Läraren tackar ofta nej till elevens initiativtagande då det gäller att snabbare gå igenom klasslistan. Eleven kan nu välja mellan att vara tyst och låta läraren sköta sitt rutinemässiga jobb, eller att börja reagera och visa sitt missnöje. Det förekommer att flera personer väljer att vara likgiltiga och låtsas att de inte hör när läraren läser upp deras namn. Det finns andra som håller tyst för att läraren ska kunna gå igenom klasslistan snabbare. Det finns alltid någon/några som önskar spela instrument. Läraren verkar vilja hålla sig till sina planerade lektioner. Om eleven/eleverna protesterar så pratar läraren istället. Eleverna tycks ge upp hoppet om instrumentspel och nöja sig med den planerade aktiviteten för dagens lektion. Läraren använder sig av t ex volymen på stereon när han vill att eleverna ska ägna honom uppmärksamhet och detta verkar fungera för det mesta. Utifrån fokuseringen på interaktionen mellan läraren och eleverna kan man lägga märke till att eleverna generellt uppskattar när de blir uppmärksammade av omgivningen, dvs. läraren eller andra klasskamrater, som det tillfället då läraren beskriver eleverna som vuxna och föräldrar (Jfr lektionstillfälle 2, undervisningsmoment 1, s. 20).

Den fjärde forskningsfrågan handlar om hur man med hjälp av fotografier kan beskriva interaktion. Min tolkning är att interaktionen mellan grupperna framträder mycket tydligare i samband med fotograferingen. Detta kan bero på att dels spänningen mellan individer och dels mellan grupperna blir starkare när de ska visa sina bildkompositioner. Jag har utifrån undersökningen uppmärksammat hur antalet medlemmar i en redan befintlig grupp påverkar nya gruppbildningar. Dvs. om det i en klass finns några grupper som består av tre medlemmar, och det finns några andra individer som inte har kommit med i någon grupp, så strävar individerna i första hand efter att bilda en grupp som också har tre medlemmar (Jfr bild 3 – 4). Denna händelse upprepade sig i andra klasser med andra grupperingar. Bilderna 5 och 6 föreställer elever från en annan klass. I den här klassen uppträder först en grupp bestående av fyra personer. Senare vill de emellertid visa en annan bild. Gruppens medlemsantal stiger till nio (det är en utmaning att kunna hitta alla nio personerna på fotografiet). När tjejerna ska visa upp sin bildkomposition förefaller det dem naturligt att vara minst lika många som killarna, dvs. åtta personer (Jfr bild 8 med 6 – 5).

När det gäller att beskriva interaktionen med hjälp av fotografier anser jag att det finns flera infallsvinklar. Ett tidigt stadium, *interaktion inom gruppen*, handlar om innehållet i själva bildkompositionen, dvs. elevernas intention i det de skapar och senare hur korrigeringen har gått till. Nästa steg i interaktionen sker mellan gruppen (konstnärerna) som vill visa upp sitt verk och bli fotograferad och världen utanför, dvs. andra elever som kommenterar dem, samt läraren som fokuserar på dem med sin kamera. Det finns ett annat stadium i interaktionssammanhanget när det gäller fotografier. Vad vill bilden säga till *mig* och hur tolkar *jag* detta?

Vi definierade interaktionen som växelverkan eller samverkan mellan människor. Blumers definition av interaktion är som framgått att individen vill hantera fenomenen i sin omgivning. Konsekvensen blir därmed en relation mellan individen och hans/hennes omvärld. På så sätt blir omvärlden ett objekt som får sin mening genom att individen handlar mot den (Stålhammar, 1995, s. 24-25). Det Blumer vidareutvecklar är att människan i sitt handlande läser av och tolkar sin omgivning utifrån sig själv. Sammanfattningsvis kan sägas att människan tolkar andras handlande, och utifrån sin tolkning av detta själv handlar. Blumers teorier och ansats kan användas för att förklara människans handling och beskriva hur interaktionen fungerar. Detta, att individer/grupper läser av sin omgivning, tolkar den och handlar utifrån sig själva kan uppmärksammas på flera ställen i min uppsats. Jag upplever att Blumers utgångspunkt i förklarande av interaktionen mellan människor har många styrkor men dock även svagheter. Vad variationen i mänsklig förmåga att läsa av sin omgivning eller olikheter i tolkningsförmåga kan bero på diskuteras enligt min uppfattning inte hos Blumer.

Som tidigare nämnts var syftet med undersökningen att beskriva ett pedagogiskt utvecklingsarbete, vars mål var att förbättra elevernas relationer och skapa arbetsro i klassen. När det gäller uppnåendet av det pedagogiska utvecklingsarbetets mål så ligger det utanför syftet med detta arbete som studerar processen. Däremot finns det många tillfällen då eleverna i relation till varandra och i samband med det pedagogiska utvecklingsarbetets innehåll fått möjlighet att praktisera i gemenskap, samarbete och delaktighet. Vi vet att dessa begrepp är socialt relaterade, dvs. det är i relation och i interaktionen med andra som vi får möjlighet att bilda oss en uppfattning om begreppets innebörd. På så sätt tycker jag, nu när undersökningen är genomförd, att eleverna har getts möjlighet att förverkliga detta uppsatta mål.

Som tidigare nämnts i avsnittet metod beskrev jag insamlingen av data från en process jag själv var delaktig i som komplicerad. Under arbetet med denna undersökning har jag upplevt mina förkunskaper, både av mig själv som pedagog och av mina elever som krävande. I och med detta vill jag dock inte ifrågasätta tillförlitligheten av undersökningen, då jag har försökt ha en så saklig och allsidig inställning i arbetet med analys och tolkning av resultaten som möjligt.

Genom frågeformulären får jag tillgång till ett elevperspektiv, genom att eleverna här uttrycker det de har upplevt. Svaren från frågeformulären har gjort mig både mer medveten och nyfiken på hur mycket lärarens uppfattning och elevens upplevelse skiljer sig från varandra.

Då vi lever i ett mångkulturellt samhälle kan vidare forskning handla om t ex vilka kulturella förhållanden som gäller? Hur påverkar de varandra? Hur påverkar de elevens musikuppfattning? Om en bild har ett budskap eller vill meddela oss någonting, vad säger bilden i fråga om den kultur den blev skapad i? Och hur tolkar jag det som förmedlas?

9. REFERENSLISTA

- Bladh, S. (2002). *Musiklärare – i utbildning och yrke. En longitudinell studie av musiklärare i Sverige*. Diss. Skrifter från institutionen för musikvetenskap, Göteborgs universitet nr 71.
- Becker, M. (1993). Instrumental musikundervisning och ”lotsning” _ ett metodiskt problem. I, *självbedömning och reflektion i musikutbildning*. (Red. B. Sundin). Malmö: Musikhögskolan i Malmö.
- Benestad, F. (1994). *Musik och tanke. Huvudlinjer i musikestetikens historia från antiken till vår egen tid*. Studentlitteratur. Lund.
- Filosofiskalexikonet. Redaktör Poul Lubcke. Almqvist & Wiksell. Uppsala 2003.
- Johansson, T. (2004). *Socialpsykologi*. Studentlitteratur.
- Heiling, G. (2000). *Spela snyggt och ha kul. Gemenskap, sammanhållning och musikalisk utveckling*. Malmö: Lunds universitet, Musikhögskolan i Malmö.
- Moe, S. (1995). *Sociologisk teori*. Studentlitteratur, Lund.
- Varkøy, Ø (1996). *Varför musik? En musikpedagogisk idéhistoria*. Runa Förlag Stockholm.
- Sahlström, B. (1997). *Bildförståelse inom och mellan kulturer*. Hallgren & Fallgren Studieförlag.
- Ståhlhammar, B. (1995). *Samspel, Grundskola – Musikskola i samverkan. En studie av den pedagogiska och musikaliska interaktionen i en klassrumssituation*. Diss. Skrifter från musikvetenskapliga avdelningen, musikhögskolan i Göteborg, nr 41.
- Svensson, T. (1992). *Människan, interaktion och social omgivning. En grundbok i socialpsykologi med särskild tillämpning på psykiatrisk vårdproblematik*. Ekbacken Förlag
- Svensson, L. (1989). Pedagogik. I R. Bunte (red.) *Samhällsvetenskap. Ämnen, historik, forskning*. Lund: Ekonomisk-historiska institutionen, Lunds universitet.

10. Bilagor

10. 1. Intervjufrågor

1. Vad tycker du om bilderna?
2. Hur upplevde du detta då när vi gjorde det?
3. Hur trodde du att resultatet skulle se ut?
4. Vad tycker du om att göra sådana aktiviteter?
5. Vad var det som var bra?
6. Vad var det som inte var bra?
7. Om vi skulle göra något liknande, hur tycker du att vi ska göra då?
8. Vad tycker du om texterna?
9. Hur passar de ihop med bilderna?
10. Skulle ni velat skriva egna texter till era bilder?
11. Vill du ha de här bilderna som ett minne från skolan och skolkamraterna?
12. Vad har du lärt dig?
13. Vad kan man lära sig nu när man tittar på bilderna efteråt?

10.2. Föräldramedgivande

Hej!

Mitt namn är Modjtaba Dadgar och jag jobbar som musiklärare på Örtagårdsskolan sedan 2003. I samband med ett projekt som handlar om gemenskap och delaktighet har jag fotograferat eleverna i grupp på musiklektionerna. Bilderna har jag tänkt använda i min uppsats i ämnet musikpedagogik.

För att kunna använda bilderna behöver jag ert medgivande som föräldrar/vårdnadshavare. Jag ber er därför att fylla i nedanstående:

Jag har läst brevet och godkänner att bilderna på mitt barn används i ovannämnda uppsats.

Elevens namn: _____

Förälders/Vårdnadshavares namnteckning: _____